ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 297 (1897)
ДЕКАБРИИН 18
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Н. А. Булганинай, Н. С. Хрущевой Кабулда ерээд байһан тухай (1-дэхи нюур).

КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ (1-дэхи нюур).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ: **Д. Доржиев.** — Малай үбэлжэлгэдэ гол анхаралаа хандуулнабди (2-дохи нюур).

Д. Чимитов. — Партиин түүхые шудалагшадай кружогто (2-дохи нюур).

Д. Жалсараев. — Табин жэл (2-дохи нюур).

Б. Чимидон. — Ородой түрүүшын революци тухай номууд (2-дохи нюур).

О. Раднаев. — Малай харууһа, эдеэлүүлгэ һайжаруулха (3-дахи нюур).

САТИРЫН БУЛАН: **Ф. Балдаев, Ш. Нимбуев.** — «Ёохордоон» (3-дахи нюур).

А. Аюрзанайн. — Түрэлхи хэлэнэй ба литературын шэнэ программанууд тухай (3-дахи нюур).

СССР-эй дурадхалаар 16 гүрэнние ООН-эй гэшүүндэ абахыень Аюулгүйн Совет Генеральна Ассамблейдэ һайшаал үгэбэ (4-дэхи нюур).

Советско-американска худалдаа наймаан тушаа США-тэй Госдепартаментын түлөөлэгшын хэһэн мэдүүлгэ тухай (4-дэхи нюур).

Багшанарай хүдэлмэридэ туһалха

ммунистическэ парти, Советскэ ительство ургажа ябаһан залуу ние хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг. КПСС-эй съездын шиидхэбэринүүдэй һанай һүүлээр арадай гэ-лэй хүдэлмэридэ горьтой алта болоо. Союзна, авто- республиканuудай столи-удаар, хизаар, областьнуудай нүүдээр, мүн промышленна томо городуудаар бүгэдэниитын жэлэй, мүн хүдөө нютагуу-долоон жэлэй һуралсал бэе-гдээд байна. Үргэн уужам Эхэ ймнай бүхы газар нютагуудаар улиин шэнэ шэнэ томо байшан- Пионернүүдэй ордонууд, хүү- библиотекэнүүд, һурагшадай н байранууд улам олоор ба-на. Жэл бүхэндэ багшанарай лон болоно, элдэб янзын но-хэблэгдэнэ.

3 онһоо захалжа, һуралсалай болон программануудта хуби- оруулагдаба. Мүнөө жэлдэ салай шэнэдхэгдэһэн түсэб бо-рограммануудаар бүхы һур-ууд хүдэлмэрилжэ байна.

алсалай шэнэ түсэбэй ёһоор шленна предприятинууд, МТС, ууд болон колхозуудта багша-ододоо экскурси эмхидхэхэ, рактическа занятинууд, лабо-о хүдэлмэринүүдые бүри үр- ябуулжа байха юм.

уулиин программада оруу-ан эдэ бүгэдэ хубилалтанууд ликын гэгээрэлэй органуудай шэнэ эрилтэнүүдые табина. Рес-ын гэгээрэлэй министерство аймагуудай гэгээрэлэй таһа-һургуулинуудай болон багша- хүдэлмэрие хүтэлбэрилгээе айжаруулха зэргэтэй. Тус ор-ай хүдэлмэрилэгшэд ехэнхи һургуулинуудаар ябажа, һу-ай шэнэ түсэб, программа-араар бэелүүлэгдэжэ байһа-нан шалгаха, бүхы багша- илангаяа залуу багшанарта, мжа үзүүлжэ байха уялгатай. лэй министерствын болон арай мэргэжэлые дээшэлүүл-итудай һаяхан үнгэргэһэн ба долоон жэлэй һургуулинуу-ректорнүүдэй семинар һур-н хүдэлмэрие һайжаруулга-ламжа үзүүлхэнь лабтай. Гэ- мүнөө һуралсалай нэгэдэхи жэл үнгэрхэ дүтэлжэ бай-еэд манай республикын унда һургуулинууд гэгээрэ-нистерствын талаһаа шалгаг-байһаниинь гэмшэлтэй. Баун-нто-Байгалай, Ахын ба холын аймагуудай һургуулинуудай арта гэгээрэлэй министерство й туһаламжа үзүүлэнгүй бай-арин эдэ аймагуудай һургуу-й һуралсал-хүмүүжүүлгын ри жэлһээ жэлдэ хангалта-даг юм.

й республикын һургуули-һүүлэй үедэ ехэ олон залуу багшанар ережэ хүдэлмэрилнэ. Эдэ багшанарай хүдэлмэридэ али болохо бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Залуу багшанарта саг үргэлжын туһаламжа үзүүлэгдэжэ байха ёһотой. Тэдэнэртэ гансал лекци, элидхэл уншаха бэшэ, харин бодото ажал дээрэнь, урогуудтань орожо, дутуу дундануудынь элирүүлжэ, һайшаалтай газарыень тодоруулжа үгэхэ шухала байна. Энэ талаар Улан-Удын Городской райондохи һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэри һайшаалтай. №№ 1, 3, 9 ба бусад һургуулинуудай директорнүүд залуу багшанарай хүдэлмэрие хинахатаяа хамта, тэдээндэ хододоо методическа туһаламжа үзүүлдэг байна.

Һуралсалые политехнизацилгада һургуулинуудай материальна базые бэхижүүлгэ ехэхэн үүргэтэй байна. Судна заһабарилгын завод, сэмбын фабрика, механлит, АТК-3 ба бусад предприятинууд үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхээ болиһон, зүгөөр һуралсалай хэрэгтэ таараха түхеэрэлгэ элбэгээр һургуулинуудта үгэһэн байна. Гэбэшье олон предприятинууд, илангаяа хүдөө нютагуудаар һургуулинуудай материальна базые бэхижүүлхэдэ туһаламжа багаар үзүүлэгдэдэг байна.

Һургуулинуудай хүдэлмэрие һайжаруулгада багшанарай ажаһуудалай үдэр бүриин эрилтэнүүдые һайнаар хангаха, илангаяа тэдэнэй байра байдалые һайжаруулха гээшэ тон шухала хэрэг мүн. Яруунын, Тарбагатайн, Байкало-Кударын аймагуудта доторой татабариин зөөреэр багшанарай гэрнүүдые бариха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Гэхэ зуура, Кяхтын, Прибайкальска, Мухаршэбэрэй, Сэлэнгын ба бусад олон аймагуудта энэ шухала хэрэгтэ анхаралаа хандуулнагүй. Дурсагдаһан аймагуудта доторой татабариин зөөреэр бариха гэжэ хараалагдаһан багшанарай һууха гэрнүүд бариг-данагүй.

Мүн Прибайкальска, Түнхэнэй, Сэлэнгын аймагуудта багшанарта хараалагдаһан хүнгэлэлтэнүүд хүсэдөөр бэелүүлэгдэнгүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Прибайкальска аймагта үбэлэй сагта зарим һургуулинуудай багшанар түлишэгүй һуудаг, хүйтэн байрада байдаг байна. Иимэ ушарнуудтай яабашье эбсэжэ болохогүй.

Иимэ ушарһаа партиин айкомууд, аймгүйсэдкомууд, арадай гэгээрэлэй органууд һургуулиин хүдэлмэрие болон багшанарай байра байдалые һайжаруулха талаар саг үргэлжын анхарал табижа байха зэргэтэй.

Үхибүүдые коммунистическээр хүмүүжүүлгэ бүхы олониитын хүндэтэ хэрэг мүн. Нютагуудай партийна, советскэ, профсоюзна организацинууд һургуулиин ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, багшанарые халуун анхаралаар хүреэлжэ, һургуулинуудай һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэрие һайжаруулхын түлөө тэмсэхэ уялгатай.

Н. А. Булганин, Н. С. Хрущевой Кабулда ерээд байһан тухай

КАБУЛ, декабриин 15. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Афганай правительствын уряалаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Н. С. Хрущев, мүн тэдэнтэй ябалсаһан хүнүүд мүнөөдэр Афганистанай столица—Кабулда ерэбэ.

Афганистанай Премьер-Министр Мухаммед Дауд, королиин дэргэдэхи министр Ахмед Али, Премьер-Министрын орлогшо ба Гадаадын хэрэгүүдэй министр Мухаммед Наим, Премьер-Министрын орлогшо Али Мухаммед, правительствын гэшүүд, Арадай соведэй түрүүлэгшэ Мухаммед Ноуруз, Сенадай түрүүлэгшэ Фазль Ахмед Муджаддади, Кабульска провинциин генерал-губернатор, Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын харюусалгата түшэмэлнүүд, Кабулдахи дипломатическа түлөөлэгшэдэй толгойлогшод Кабулай аэродромдо ережэ айлшадые угтаа.

Н. А. Булганинние, Н. С. Хрущевые СССР-һээ Кабулда байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ посол М. В. Дегтярь угтаба.

Советскэ айлшадые Кабулда асарһан самолёт нютагай сагаар 13 час 45 минутада кабульска аэродром дээрэ бууба. Аэродромынь советскэ болон афганска тугуудаар шэмэглээтэй байба.

Н. А. Булганин Н. С. Хрущев хоёрой самолёдһоо гарахадань Премьер-Министр Мухаммед Дауд угтаба. Аэродром дээрэ жэрылгэн табигдаһан хүндэлэлэй харуулай урдуур ябаад Н. А. Булганин Н. С. Хрущев хоёрой гарахадань тэдэние Мухаммед Дауд үдэшэһэн байна. Сэрэгэй оркестр СССР-эй ба Афганистанай гүрэнэй гимннүүдые гүйсэдхөө. Тэрэнэй һүүлээр айлшад афганска кабинедэй гэшүүдтэй, дипломатическа корпусой гэшүүдтэй, Кабулда байгаа советскэ посольствын составтай ба советскэ бусад түлөөлэгшэдтэй уулзаа.

Национальна хубсаһа үмдэһэн афганска үхибүүд, мүн тэрэшэлэн советскэ колониин үмэнэһөө — советскэ үхибүүд Н. А. Булганин Н. С. Хрущев хоёрто сэсэгүүдые бариһан байна. Сэсэгүүд мүн тэрэшэлэн Афганистанай Премьер-Министр Мухаммед Даудта, Премьер-министрын орлогшо Мухаммед Наимда барюулагдаа.

Аэродром дээрэ Н. А. Булганин микрофоной урда байгаад иимэ мэдүүлгэ хээ:

Н. А. БУЛГАНИНАЙ хэһэн мэдүүлгэ

Господин Премьер-Министр!

Господинууд!

Хани хүршэ Афганистанай газар дээрэ ерэхэдээ би, минии нүхэр Никита Сергеевич Хрущев афганска арадта баяртайгаар амар мэндые хүргэнэбди, эрхим һайнние хүсэжэ байһанаа баяртайгаар дамжуулнабди. Афганска арад советскэ арад хоёр үнинһөө хойшо хүршэ ёһоной бата һайн харилсаатай юм.

Танай орондо ерэхэ тухай Афганистанай королевскэ правительствын хүндэтэ уряалые хангалтатайгаар угтан абаабди. Энэ ерэлгэмнай Афганистантай бүри һайнаар танилсаха, гүрэнэйнь ажал-ябуулагшадтай бэеэрээ уулзажа холбоо тогтоохо арга боломжо бидэндэ олгохо байна.

Манай оронуудай хоорондохи хани ёһоной харилсаанууд хоёр оронуудай хоюуланайнь аша туһада бүрин тэгшэ эрхын үндэһөөр хододоо хүгжэдэг байгаа. Иимэ харилсаануудаймнай бата үндэһэ һууринь советскэ гүрэнэй бүри һая бии боложо байха үедэ байгуулагдаа һэн.

Советскэ Союзай арадууд эрэлхэг зоригтой, ажал хүдэлмэридэ дуратай афганска арадые тон ехээр хүндэлэн талархадаг, эб найрамдал сахихые, национальна бэеэ даанхай байдалтай байхые хэлбэришэгүй хүсэдэг Афганистанай хүсэл эрмэлзэлые ехээр сэгнэнэ. Советскэ Союз ба Афганистан хадаа адли тэгшэ эрхын, хоёр оронуудайнгаа хоюуланайнь аша туһые хүндэлэлсэлгын үндэһөөр хани ёһоной харилсаануудаа саашадань хүгжөөхэ али бүхы арга боломжотой байна.

Советско-афганска хани барисаан хоёр оронуудай арадуудай аша туһада, эб найрамдалай ба арадуудай хоорондохи харилсан ажаллалгын аша туһада хүгжэн бэхижэжэ байг лэ!

* * *

СССР-эй болон Афганистанай олон тоото тугуудаар, ород хэлэн дээрэ ба пушту, фарси хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэһэн амаршалгын лозунгнуудаар шэмэглэгдэһэн столицын үйлсэнүүдтэ Кабулай хүн зон айлшадые угтахаяа бултадаа шахуу гараба. Лозунгнуудынь иигэжэ бэшээтэй:

«Манай үүдэ, зүрхэнүүд ханинартаа хододоо нээлгэтэй байдаг!», «Хүндэтэ айлшадаа халуун зүрхэнһөө амаршалнабди!», «Айлшалжа хайралагты!», «Хани хүршэ ороной хүтэлбэрилэгшэдэй ерэһэндэнь баясанабди!», «Советскэ Росси Афганистан хоёр хододоо һайн хүршэнэр байгаа, тиимэ зандаа үлэнэ!».

Аэродромһоо тэдэнэй резиденцидэ хүрэтэр айлшадай ябаһан 7 километрын замдань Кабулай ба тэрэнэй тойронхи олон арбаад мянган хүн зон—үбгэд хүгшэд, залуушуул, үхибүүд айлшадаа хани ёһоор, халуунаар амаршалба. Н. А. Булганин, Н. С. Хрущевой ерэһэнтэй дашарамдуулан мүнөөдэр Кабулда амаралтын үдэр гэжэ соносхогдоо.

Н. А. Булганин, Н. С. Хрущев Мухаммед Надир-Шахын хүүр дээрэ венок табиба

КАБУЛ, декабриин 15. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Мүнөөдэр Н. А. Булганин, Н. С. Хрущев Афганистанай мүнөөнэй королиин абын—Мухаммед Надир-Шахын хүүр дээрэ венок табиба. Надир-Шах 1933 ондо алуулһан байгаа. 1929 ондо Афганистанда Баче-Сакаогой бүһалгаа боложо эхилхэдэ Надир-Шах Афганистанай урда талын угсаатание толгойлон, Баче-Сакаое бута сохёод, Кабулые эзэлһэн байна. Надир-Шах хадаа Ехэ Джирга (угсаатание ударидагшадай ба ахалагшадай суглаа) зарлажа, эхэ оронойнгоо үмэнэ габьяатай байһанайнгаа түлөө тэрэ суглаан дээрэ Афганистанай король болгогдон соносхогдоо һэн.

Кабул город шадарай хада дээрэ Надир-Шахта мавзолей баригдажа байна. Надир-Шахын хүүрынь королиин бусад бүлынхидэй хүүрнүүдтэй зэргэлээд мавзолей соо байна.

Веногуудые табихада СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын нэгэдэхи орлогшо А. А. Громыко, СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министрын орлогшо П. Н. Кумыкин, СССР-һээ Афганистанда байгаа посол М. В. Дегтярь, Афганистанһаа СССР-тэ байгаа посол Гулям Яхья Тарзи гэгшэд байлсаба.

Афганистанай Премьер-Министр уулзалга хэбэ

КАБУЛ, декабриин 15. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Мүнөөдэр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Н. С. Хрущев болон Афганистанай Премьер-Министр Мухаммед Даудтай уулзажа хөөрэлдэбэ. Хөөрэлдөө хэхэ үедэ советскэ талаһаа—СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй нэгэдэхи орлогшо А. А. Громыко, СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министрын орлогшо П. Н. Кумыкин, СССР-һээ Афганистанда байгаа бүрин эрхэтэ посол М. В. Дегтярь, Афганистанай талаһаа — Премьер-Министрын орлогшо ба Гадаадын хэрэгүүдэй министр Мухаммед Наим, Премьер-Министрын орлогшо Али Мухаммед байлсаба.

Афганистанай король уулзалга хэбэ

КАБУЛ, декабриин 15. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Афганистанай үндэр дээдэ түрэлтэ король Мухаммед Захир-Шах мүнөөдэр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Гэшүүн Н. С. Хрущев хоёртой уулзалга хэбэ. Афганистанай корольтой хөөрэлдөө хэхэ үедэ тэрээндэ Н. А. Булганин СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловай эльгээһэн бэшэг барюулба. Уулзалга болоходо советскэ талаһаа—А. А. Громыко, П. Н. Кумыкин, М. В. Дегтярь байлсаба, Афганистанай талаһаа—Премьер-Министр, Премьер-Министрын орлогшонор, королиин дэргэдэхи министр ба бусад тусхайта нюурнууд байлсаба.

* * *

Мүн тэрэ үдэшэ Афганистанай Король Мухаммед Захир-Шах Н. А. Булганинай, Н. С. Хрущевой хүндэлэлдэ өөрынгөө ордон соо уулзалга хэбэ. Уулзалга хэхэдэ Премьер-Министр Мухаммед Дауд түрүүтэй правительствын гэшүүд, Арадай соведэй түрүүлэгшэ Мухаммед Ноуруз, Сенадай түрүүлэгшэ Фазль Ахмед Муджаддади, СССР-тэ байгаа Афганистанай посол Гулям Яхья Тарзи, Афганистанда түлөөлэгдэһэн харийн посольствонуудые ба миссинүүдые толгойлогшод байлсаба. Советскэ талаһаа—Афганистанда ошоходонь Н. А. Булганин Н. С. Хрущев хоёртой ябалсаһан хүнүүд байлсаба.

* * *

КАБУЛ, декабриин 16. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Үсэгэлдэрһөө эхилэн Кабулда сэлмэг наратай үдэрнүүд тогтоо. Городые тойрон байһан хада уулануудай саһатай орьёл оройнууд наранда яларан харагдана. Энэ городто хуушанай восточно түхэлэй үйлсэнүүд бии. Мүн асфальтаар хушагдаһан үргэн аллейнүүд болон проспектнүүд бии юм. Тэдэние зубшуулан мүнөө үеын хоёр—гурбан дабхар гэрнүүд баригдажа байдаг.

Городой шэнэ хубидань байдаг кабульска түүхын музейдэ нүхэд Н. А. Булганин, Н. С. Хрущев мүнөөдэр ороо. Афганистанһаа СССР-тэ байдаг посол Гулям Яхья Тарзи айлшадтай хамта ябалсаа. Афганистанай гэгээрэлэй министр Абдул Меджид болон бусад тусхай тушаалта хүнүүд музейн байшангай үмэнэ тэдэние уттаа.

Музейе хараха үедэнь Афганистанай Түүхын обществын түрүүлэгшэ профессор Ахмед Кохзал тэндэ табигдаһан юумэнүүд тухай хөөрэжэ үгөө.

Кабульска музей 1918 ондо байгуулагдаһан аад, мүнөө байһан байшандаа 1931 ондо ороһон юм. Баче-Сакао гэжэ хархис восстаниин (1928 ондо) болохо үедэ музей ехээр гэмтээгдэһэн байгаа. Правительствын оролдолго гаргаһанай ашаар 1931 онһоо хойшо музейн коллекцинүүд нилээд ехээр хүсэлдүүлэгдэһэн байха юм. Хожомынь, эртэ урдын дурасхаалта олон зүйлнүүд музейдэ табигдаһан байна.

Тэрэ үдэшэнь, нүхэд Н. С. Хрущевой ба Н. А. Булганинай хүндэлэлдэ Афганистанай премьер-министр Мухаммед Дауд обед хээ. Н. А. Булганинтай, Н. С. Хрущевтой хамта ябалсаһан хүнүүд Афганистанай правительствын гэшүүд, арадай соведэй ба сенадай түрүүлэгшэнэр, харийн оронуудһаа Кабулда байдаг посольствонууд болон миссинүүдые толгойлогшонор, СССР-һээ Афганистанда байдаг посол, Афганистанһаа СССР-тэ байдаг посол обед дээрэ байлсаа. Советскэ айлшадай хүндэлэлдэ зорюулан Афганистанай гадаадын хэрэгүүдэй министр Мухаммед Наим гадаадын хэрэгүүдэй министерстводэ оройшог болоһон хойно уулзалга хээ.

Тусхай тушаалта хүнүүдһээ гадна, мүн Афганистанай олониитын түлөөлэгшэд уулзалга дээрэ байлсаа.

-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов Ленинград ошобо

НИНГРАД, декабриин 16. Мүнөөдэр СССР-эй Вер-оведэй Президиумэй Түрүү- К. Е. Ворошилов Ленинград

Ворошилов үдэһөө урагша Ленинэй нэрэмжэтэ ленинград-рополитэнэй бүхы харгынуу-жа, газар дорохи залнуу-ар дээрэхи вестибюльнүүдые К. Е. Ворошилов метропо- баригдаһан геологическа далтай, тоннель малталтын атай, архитектурна гоёолто ние гэрэлтүүлгэтэй танилса-һонирхоһон байна. Ленмет- начальник К. А. Кузнецов, нинэй нэрэмжэтэ ленинградска метрополитенэй начальник И. С. Новиков хөөрэжэ үгөө.

«Автово» гэжэ станциһаа К. Е. Ворошилов Кировскэ завод ошоо. Энэ заводой коллектив тэрэние СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байгаа. К. Е. Ворошилов заводой цехүүдээр ябажа, хүдэлмэришэдтэй, тэрэ тоодо үйлэдбэриин новаторнууд нүхэд Карасев, Савич гэгшэдтэй хөөрэлдөө.

К. Е. Ворошиловтай КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь Ф. Р. Козлов, КПСС-эй обкомой секретарь Д. Д. Брежнев, КПСС-эй горкомой секретарь И. К. Замчевский, Ленсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. И. Смирнов болон бусад ябалсаа.

ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

энгын аймагай Жаргалантын сомоной Тельманэй жэтэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Д. Д. ровые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй езидиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Д. Д. Очировай колхозой лэгшөөр хорин табан жэл о, һайнаар хүдэлмэь түлөө Сэлэнгын аймаалантын сомоной Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр **Дагба Доржиевич Очировые** Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
В. ОСТРОВСКАЯ.

Удэ город, Соведүүдэй байшан.
оной декабриин 17.

Улан-Удын Ленинэй орденто ПВЗ-гэй коллективэй дунда КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Заводой вагон хабсаралгын цехын шэрдэгшэ, комсомолка Тамара Метелева халаанайнгаа даалгабарие 150—160 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Метелева ажаллажа байна.

А. Мантаевай фото.

КПСС-эй съездын хүндэлэлдэ

Жэлэйнгээ түсэбүүдые уридшалан дүүргэбэ

Партиин XX съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Городогой предприятинууд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, үйлэдбэриин шэнэ амжалта туйлана.

Зэдын комбинадай молибденовэ, вольфрамова фабрикануудай коллективүүд жэлэйнгээ даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргээд, түсэбһөө гадуур продукци ехээр гаргахын түлөө тэмсэжэ байна. Фабрика бүхэнэй хүдэлмэришэд 1956 оной гаратар жэлэйнгээ түсэбэй 11 процентын хэмжээнэй бэлэн продукци үйлэдбэрилхэ уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан молибденовэ фабрикын инженернүүд нүхэд Николаев, Цыцарев, Фирсова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг халаанайхид ноябрь һарынгаа даалгабаринуудые 100—113 процент дүүргээ. Хүдэлмэришэд М. Карасева, Л. Барышеева, А. Пятницкая болон бусад ажалай үндэр бүтээсэ туйлана.

Д. Нимаев.

Трактор, машинануудые һайнаар заһабарилна

Кяхтын аймагай Погранична МТС-тэ тарилгын ба газар элдүүрилгын машинануудые заһаха хүдэлмэри һайнаар үнгэргэгдэжэ байна. Мүнөө сеялкэнүүд ба культиваторнуудай 50 процентнь заһагдаа.

Дүршэлтэй механизаторнууд Нихмадин Ахмедзянов, Илларион Черепанов гэгшэд тракторна бригадын бригадирай туһалагша нүхэр Будаевай хүтэлбэри доро сеялкэнүүдые заһана. Тиин эдэнэр ноябриингаа даалгабари болзорһоонь урид дүүргэээд, декабриингаа түсэб амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Нүхэд Будаев, Ахмедзянов, Черепанов гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабари саг үргэлжэ 120—150 процент дүүргэнэ. Г. Галсанов И. Яковлев хоёр 26 культиваторнуудай 18-ыень заһаа.

Нүхэд Галсанов Яковлев хоёр КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ мүрысөөндэ оролсоод, январиин 10 болотор түсэбһөө гадуур тракторна 15 плуг заһаха уялга абаба.

С. Климов.

Мүрысөөнэй түрүүшын дүн

1955—1956 оной ажахын жэлдэ һү һаалгые бүри дээшэлүүлхын түлөө фермэнүүд хоорондо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй түрүүшын дүнгүүд Курумканай аймагта гаргагдаба.

Мүрысөөндэ оролсоһон 5 племенной фермэнүүдэй дунда Калининай нэрэмжэтэ колхозой фермэ (даагшань нүхэр Аюшин) түрүү һуури эзэлбэ. Энэ фермын һаалишад октябрь—ноябрь һарада үнеэн бүриһөө 109—109 литр һү һааһан байна.

Һайжаруулагдаһан үүлтэрэй үнеэдэй фермэнүүдэй дундаһаа Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой фермэ (даагшань нүхэр Иванов), мүн нютагай үүлтэрэй үнеэдэй фермэнүүдһээ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой фермэ (даагшань нүхэр Цыбиков) түрүүлэн гараа.

Е. Цыренова.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Малай үбэлжэлгэдэ гол анхаралаа хандуулнабди

Манай колхозой парторганизациин ябуулдаг эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ бүримһэн зорюулагданхай.

Үбэлжэлгын үедэ малшадай дунда политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулха тушаа асуудал партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Суглаан дээрэ агитколлективэй шэнэ состав баталагдажа, фермэ, гүүртэ бүхэндэ агитаторнууд табигдаа.

Парторганизациин агитколлектив 21 хүнһөө бүридэнхэй. Тэдэнэй 12-нинь малай фермэ, гүүртэ дээрэ ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулна.

Агитаторнууд ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулхадаа түрүүшүүлэй дүй дүршэлые хэрэглэн, тэрэнине шадаал һаа нүлөө ехэтэйгээр, ажал хүдэлмэридэ туһатайгаар ябуулхые оролдоно. Малажал дээрэ хэдэн жэлэй турша ажаллаһан коммунистнууд агитаторнуудай дунда бии. Тэдэнэр бодото ажалаараа залуу малшадта жэшээ харуулхаһаа гадна, тэдэнэй мэдээргүй юумэнь ойлгуулжа, шадаагүй юумэнь заажа үгэдэг юм.

Партийна организаци малажал дээрэ хүдэлмэрилхөөр олон коммунистнуудые табиһан байна. Жэшээнь, коммунист С. Балданов малай фермые даагшаар хүдэлмэрилнэ. Коммунист Ц. Санжиева һаалишаар ажаллана. Мориной фермые даагшаар коммунист Ж. Цыбиков табигданхай. Шубуудай фермэ дээрэ коммунистнууд Д. Улзытуева, Б. Очиров болон бусад ажаллана.

Коммунист бүхэн ажал дээрэ жэшээ харуулха ёһотой гэһэн партиин Уставай эрилтые баримталан партийна организаци малажал дээрэ хүдэлмэрилдэг коммунистнуудта шанга эрилтэ табина. Малажал дээрэ хүдэлмэрилдэг коммунистнууднай даалгагдаһан уялгада харюусалгатайгаар хандадаг тула ажал хүдэлмэрээ урагшатайгаар бүтээдэг байна. Тэдэнэр ажал дээрээ түрүүшүүлэй дүй дүршэл хэрэглэжэ, ажахын үнгэрһэн жэлдэ яһала һайн амжалта туйлаа. Жэшээнь, колхоздо үнеэн бүриһөө 1050 литр һүн һаагдаа, хонин бүриһөө 2,5 килограмм ноохон хайшалагдаа.

Малшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһанай ашаар тэдэнэй эдэбхи хэшээл һураггүй дээшэлжэ, хүдэлмэридөө улам һайнаар хандадаг болоо. Жэшээнь, һаалишад Р. Базарова, Б. Бадмажапова гэгшэд, ажахын үнгэрһэн жэлдэ нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 950 литр һү һаахын орондо, 1250—1250 литр һү һаажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараһан байна. Хонишод М. Шагдурова, Д. Митыпова гэгшэд 100 эхэ хонин бүриһөө 108 хурьга абажа түлжүүлээ.

Агитаторнууднай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олоной шадабари болгохын тула ехэ оролдолго гаргана. Жэшээнь, коммунист-агитатор С. Балданов, фермынгээ түрүү һаалишад Р. Базарова, Д. Бадмажапова гэгшэдэй ажалай дүй дүршэлые согсолон шэнжэлээд, колхозой бусад фермэнүүдээр ябажа, һаалишадта хөөрэһэн байна. Мүн коммунист Жамбалтаров хирэ хирэ болоод лэ, фермэ дээрэ ошожо һүүлэй һонинуудые газетэ, журналнуудһаа уншажа үгэдэг.

Колхозой хонин һүрэгые олошоруулха, тэрэнэй үүлтэрые һайжаруулха шухала асуудалнууд парторганизациин болон правлениин гол анхаралда байдаг. Хони олоор үсхэбэрилхэ ехэ арга боломжонууд Бодонгууд нютагтамнай бии. Тиимэһээ агитаторнууд хонишодой дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулхадаа артелиингээ арга боломжонуудые элирүүлхэ, зоотехническэ заабаринуудые зүбөөр сахиха тухай асуудалнуудта ехэ анхаралаа табидаг юм. Жэшээнь, коммунистнууд Д. Эрдынсев, М. Банданов, Ц. Норбоева, Д. Тогошеева гэгшэд хонишодой дунда хөөрэлдөө хэхэдээ ажахын 1955—1956 онуудта 100 эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абаха, 3 килограмм ноохо хайшалха аргатайбди гэжэ харуулаад, энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын тула үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ ёһотойбди гэжэ уряалдаг байна. Агитаторнуудай хөөрөө хонишодые ехэ һонирхуулна. Хонишод Шагдырова, Митыпова, Аюшеева, Цыбенова, Раднаева гэгшэд даажа абаһан 100 эхэ хонин бүриһөө 120 толгой хурьга абажа түлжүүлхэ гэжэ шиидээд, тэрэнээ бэелүүлхын түлөө оролдожо байна.

Хонишодой иимэ уялга абаад байхада колхозой һаалишад тэдээнһээ гээгдэхэгүйбди гэжэ мэдүүлһэн байна. Жэшээнь, һаалишад Санжиева, Базарова, Батарова гэгшэд даажа абаһан үнеэн бүриһөө 1500 литр һү һааха уялга абаад, Коммунистическэ партиин XX съездын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлбэ.

Парторганизаци үбэлжэлгын үедэ малшадай дунда политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулхын тула Шанага, Хонхоло гэжэ нютагуудта улаан булангуудые эмхидхэһэн байна. Мүн колхозой центрһээ холо байдаг малай 5 байрада ябажа байха нүүдэл культбаза эмхидхэгдэхэнь.

Партийна бюро, мүн малажал дээрэ хүдэлмэрилдэг коммунист бүхэн «Малшадай үдэрые» үнгэргэхэдөө тэрэнине һонирхолтойгоор, удха түгэлдэрөөр үнгэргэхые оролдоно. «Малшадай үдэрэй» болоходо социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд соносхогдоно. Мүрысөөндэ түрүүлһэн малшад Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэдэг ба шанда хүртэдэг байна.

Малшадай дунда политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулха хэрэгтэмнай КПСС-эй аймкомой Бага-Куналейн МТС-эй зонодохи инструкторска группын хүдэлмэрилэгшэд тон багаар туһална гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб. Аймкомой хүдэлмэрилэгшэд манай колхозоор ходо ябажа байдаг шье һаа, малшадай дунда политическэ хүдэлмэрине яажа һайжаруулха тушаа захяа заабари үгэдэггүй байна. Манай агитаторнуудай олониинь ойлгуулламжын хүдэлмэриин олон ондоо арга формонуудые һайнаар хэрэглэжэ шададаггүй. Тиимэһээ агитаторнуудай мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлхэ хэрэгтэмнай партиин Бичурын аймком ехэ туһа хүргэхэ зэргэтэй.

Политическэ хүдэлмэрине һайнаар ябуулха хэрэгтэ ханын газетэ, дайшалхы хуудаһанууд ехэхэн үүргэ эзэлхэ ёһотой. Теэд манай ханын газетын редколлеги уялгаяа үшөөл муугаар дүүргэнэ. Энэ хэрэгые ойрын сагта һайжаруулха ёһотойбди.

Эдэ болон бусад дутагдалнуудые усадхажа, үбэлжэлгын үедэ малшадай дунда удха түгэлдэр, нүлөө ехэтэй политическэ хүдэлмэри ябуулха гээшэ парторганизациин шухала зорилго болонхой.

Д. Доржиев, Бичурын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь.

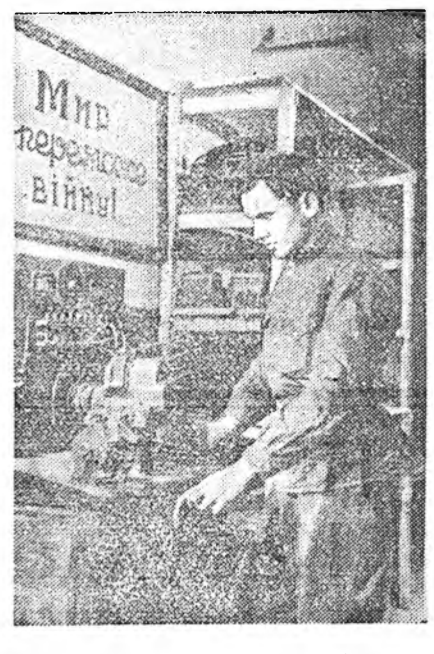

Украинска ССР. Черкасска областиин МТС-үүдтэ армиһаа табигдаһан олон хүн хүдэлмэрилнэ. А. Туробойский Советскэ Армиһаа һаяхан табигдажа ерэһэн юм. Мүнөө тэрэ Смолянска МТС-тэ хүдэлмэрилнэ. А. Туробойский тракторнуудые заһабарилалсаха зуураа, үдэр бүриингөө даалгабарине 130—140 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Туробойский тракторай заһабарилагдаһан магнето шалгажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Д. ЖАЛСАРАЕВ

Табин жэл

Табин жэлэй, табин жэлэй саада тээ
Таламнай дорьбожо эхилээ.
Коммунис партиин сэсэн һургаал
Арадай зүрхэндэ сэсэглээ.

Түрүүшын революциин
Дүлэн унтараагүй.
Бухы дэлхэйн баяшуул
Барижа шадаагүй.
Түрүүшын революциин
Дүлэн бүри ехэдээ.
Хамаг Россин ажалшад
Ханинар болон нэгэдээ.

Арад зоной, арад зоной тэмсэлынь
Ашатай жэмэсээ үгэнхэй.
Жабхалан суутай СССР-най
Жаргалай сэсэрлиг болонхой.

Түрүүшын революциин
Дүлэн унтараагүй.
Бухы дэлхэйн баяшуул
Барижа шадаагүй.
Түрүүшын революциин
Дүлэн бүри ехэдээ.
Хамаг Россин ажалшад
Ханинар болон нэгэдээ.

Эрхэ сүлөө, эрхэ сүлөө—нарамнай
Элшээ түбидэ сасанхай
Юртэмсын хаагуурш мүнхэ туяань
Арадай зүрхэндэ оронхой.

Түрүүшын революциин
Дүлэн унтараагүй.
Бухы дэлхэйн баяшуул
Барижа шадаагүй.
Түрүүшын революциин
Дүлэн бүри ехэдээ.
Хамаг дэлхэйн ажалшад
Ханинар болон нэгэдээ.

Ородой түрүүшын революци тухай номууд

Ородой түрүүшын революциин 50 жэлэй ойдо зорюулан «1905—1907 оной революци Бурят-Монголдо» гэжэ түүхын наукануудай кандидат П. П. Тышкиловэй брошюрые Бурят-Монголой номой хэблэл һаяхан гаргаба. 1905—1907 ондо Россида болоһон революци хадаа империализмын үедэхи арадай түрүүшын революци байгаа гэжэ тус брошюра соо П. П. Тышкилов бэшэнэ. Өөһэдынгөө социальна болон национальна сүлөөрэлгын түлөө Россин хүдэлмэришэд ба таряашадай тэмсэлдэ тус революци шухала шатань болоһон юм.

Тиихэдэ революциин хүгжэлтын гол хүсэниинь ба ударидагшань пролетариат байгаа. 1905—1907 оной революционно дайнай үедэ Россин баатарлиг хүдэлмэришэн анги олониитэ таряашадые өөрыгөө тойруулан жагсаажа, хүдэлмэришэд таряашад хоёрой холбоо барисаа байгуулгада эхи табиһан байна.

Коммунистическэ парти хадаа революционно олониитын толгойлогшонь байһан юм. Ородой түрүүшын революциин үедэ Польша, Украина, Белорусси, Прибалтика, Закавказье, Дунда Ази ба хаанта Россиин бусад заха газарай хүдэлмэришэд ба таряашад ородой хүдэлмэришэд, таряашадтай сугтаа ябалсажа, хаанта засагта эсэргүүсэһэн баатарлиг тэмсэл хэһэн юм. Мүн Бурят-Монголой хүдэлмэришэд энэ революционно хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хаанта засагта эсэргүүсэһэн бүгэдэ арадай тэмсэлдэ өөрынгөө хубитые оруулһан байна гэжэ брошюрын автор саашань бэшэнэ.

Революциин шухала туйлалтануудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, энэ үедэ пролетариадай үүргэ айхабтар ехэ болоһон байна. Бухы Росси доторхидол, мүн Бурят-Монголдомнай революциин гол хүсэниинь түмэр замай хүдэлмэришэд байгаа. Тэдэнине большевигууд ударидаа.

1905—1907 оной үедэ ород ба бурядшье хүдэлмэришэд, таряашад политическэ хүмүүжүүлтын айхабтар ехэ һургуули гараһан байна. Россин дарлагдаһан арадуудай нэгэдэмэл революционно фронт бии болгохо бата үндэһэ һуури тус революциин үедэ табигдаа. Эдэ дарлагдаһан арадуудые ородой баатарлиг пролетариадай толгойлһон тухай мүн лэ эндэ тодорхойгоор харуулагдана.

Арадай хүсэл зоригто бурядай буржуазна националистнуудай эсэргүү бодолтой байһанине тус революци элирүүлээ гэжэ нүхэр Тышкилов саашань харуулна.

Хаанта засагай шухала тулгууринь байһан арминь ородой түрүүшын революциин үедэ тогтуури[гүй] болоһон байна. Колониальна болон колониальна шахуу оронуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй улам хүгжэхэ ябадалда тус революциин нүлөөлһэнине бурят-монгол арадай жэшээ дээрэ автор һонирхолтойгоор харуулна. Ородой революцияар нүлөөлэгдэжэ, бүхы Азиин арад зоной ной[р]һоо һэриһэн, Турци, Перси, Хитадта революци болоһон тухай, мүн энэ революциин Бурят-Монголоор дамжажа, Монгол, Хитадта нүлөөлһэн тухай тус брошюр[а] соо хэлэгдэнэ.

«1905 оной революциин үедэ Бурят-Монголдо болоһон революционно хүдэлөөн» гэжэ документнүүдэй суглуулбари мүн лэ хэблэлһээ гар[a]ба.

1905—1907 ондо Бурят-Монголдо болоһон революционно хүдэлөөе хи[ру]руулһан зарим документальна ма[]терналнууд тус сборник соо оруулагдаа. Жэшээнь, РСДРП-гэй Читин[]скэ комитедэй, Верхнеудинска б[]Мысовско социал-демократическа б[ү]лэгүүдэй гаргаһан уряанууд тэд[]оруулагданхай. Мүн тус революциин үедэ болоһон хүдэлмэришэдэй заб[а]стовконууд, демонстрацинууд, ми[]тингүүд тухай, стачечна комитедүү[]дэй ба хүдэлмэришэдэй дружинанууд[]дай бии болоһон тухай тусгаар ма[те]риалнууд харуулна.

Таряашадай дунда РСДРП-[]прокламацинуудые тараалта, Чи[т]городто болоһон Забайкальска б[у]рядуудай ба эвенкнүүдэй съезд т[у]хай, церковно, кабинетскэ газар[ну]дые таряашадай, хасагуудай ба б[у]рядуудай булимтаран абаһан ту[хай] һонирхолтой матерналнууд сугл[уул]бари соо оруулагдаа.

Солдадуудай дунда РСДРП-[]Верхнеудинска бүлэгэй хэһэн ажи[л] ябуулга тухай, сэрэгэй бүхэроссий[]ска союзай забайкальска отде[ле]ниин ажал хүдэлмэри тухай матери[]алнууд энээндэ оробо.

БМАССР-эй гүрэнэй центра[ль]архивай, Иркутска, Читинска о[б]ластьнуудай гүрэнэй архив[ууд]фондһоо олдоһон документнүүд[] суглуулбари соо оруулагдаба. Мү[н] КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай инсти[]тудай, КПСС-эй Бурят-Монгол[ой] обкомой ба гүрэнэй түүхын цент[]ральна архивай матерналнууд [] хэрэглэгдээ. «Забайкальский раб[о]чий» ба «Верхнеудинский лист[ок]» гэжэ газетэнүүдтэ бэшэгдэһэ[н] хэды бэшэгүүд эндэ толилогдо[ба]. Тэдэнэй олонхи документнүүд[] түрүүшынхеэ хэблэгдэбэ.

Б. Чимитов.

Революцида хабаадагшадтай пионернүүд уулзаба

Пионернүүдэй республиканска байшан ородой түрүүшын революциин 50 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна.

Эндэ үнинэй большевик, 1905 оной ба 1917 оной революцинуудта хабаадалсаһан Ф. И. Троновтой уулзалга эмхидхэгдэһэн байна. Мүн «1905 онтой танилсалга» гэжэ темэтэй вечер һургуулинуудта эмхидхэхэ тухай пионервожатануудтай консультаци үнгэргэгдөө.

Тэрэшэлэн һургуулиин ахалаг[ша] вожатануудай семинар болоо, [] оной революцида хабаадагшад[тай] уулзалга эмхидхэлгэ, пионерскэ [] үнгэргэлгэ, революцида зорю[]М. Горькиин «Эхэ», В. Катаевай [«Бе]леет парус одинокий» гэжэ н[ом]даар уншагшадай конференци [] гэргэхэ тухай заабари зүбшэ[] семинар дээрэ үгтэһэн байна.

ПАРТИИН ТҮҮХЫЕ ШУДАЛАГШАДАЙ КРУЖОГТО

Партийна һуралсалай шэнэ жэлэй эхилээр хоёр һара үнгэрбэ. Ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй партийна эхин организациин дэргэдэхи партиин түүхые хоёрдохи жэлээ шудалха кружогой һурагшад КПСС-эй ЦК-гэй июльскэ Пленумэй матерналнуудые амжалтатайгаар үзэжэ дүүргээ. Марксистско-ленинскэ теориһоо үндэһэлэн энэ түүхэтэ тоглсолые пропагандист Минеев тайлбарилаа. Манай Эхэ ороной саашадаа хүгжэхэ замые, промышленностиие болон хүдөө ажахые эрид хүгжөөхэ гэһэн парти, правительствын шиидхэбэринүүдые Улан-Удэ городой ажалшадай бодото ажал хүдэлмэритэй, тэдэнэй шиидхэжэ байһан зорилгонуудтай шадамараар холбожо пропагандист хэлэбэ.

Кружогойхид занятидаа эдэбхитэй ба оролдосотойгоор хандана. Пропагандистаншье эрдэмтэй, политическэ талаараа бэлэдхэлтэй, мүн педагогическа һайн шадабаритай хүн юм. Тиимэһээ занятияа ойлгосотой, һонирхолтойгоор үнгэргэдэг.

КПСС-эй түүхые коммунистнуудай гүнзэгыгөөр шудалха хэрэгтэ пропагандист ехэ анхарал хандуулна. Һаяхан энэ кружогой ээлжээтэ занятинь болоо. Тэндэ КПСС-эй түүхын 7-дохи бүлэгые үзэжэ дүүргэхэ зорилго пропагандист урдаа табиба. Хөөрэлдэхэ асуудалнуудаа, баримта болгон хэрэглэхэ жэшээнүүдые, хэрэглэгдэхэ цитатануудые пропагандист конспект соогоо бэшэнхэй. Мүн гол шухала юумэнүүдынь улаан карандашаар зуража, бүри эли болгонхой.

Хөөрөөгөө эхилхэдээ КПСС-эй түүхын долоодохи бүлэгөөр хэлсэхэ асуудалнуудаа һурагшадта пропагандист соносхобо.

Февральска революциин һүүлээр Россида ямар оршон байдалай байһан тухай пропагандист хэлэбэ. Тиихэдэ февральска революциин һүүлээр орон дотор хоёр засагай—хүдэлмэришэд, таряашадай засаг болохо Соведүүдэй ба буржуазиин засаг болохо Саг зуурын правительствын тогтоһониие ойлгосотой, тобшохоноор тэмдэглээ. Мүн партиин подпольёһоо гаража, политическэ хүдэлмэридэ элитээр дамжан ороһон, Петроградта Ленинэй ерэһэн тухай, тэрэнэй апрельскэ тезисүүд, социалистическэ революцида дамжан орохо тушаа партиин заабари тухай һонирхомоор, бултанда ойлгостойгоор пропагандист хөөрөө. Гэбэшье, апрельскэ тезисүүд тухай пропагандист арай багаар хэлээ, тиимэһээ тэдэнэй түүхэтэ удхашанарынь хүсэдөөр харуулагдаагүй.

Саашань Саг зуурын правительство тухай, тэрэнэй кризисэй эхилһэнине, большевистскэ партиин апрельскэ конференциие, мүн Петербургда большевистскэ партиин туйлаһан амжалтанууд тухай, Саг зуурын правительствын сэрэгүүдэй фронт дээрэ урагшагүйгөөр добтолһон, хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай июльскэ демонстрациин дарагдаһан тухай зохистой жэшээнүүдые харуулан хөөрөө.

Зэбсэгтэ восстани бэлэдхэхэ гэһэн коммунистнуудай хараа шугам тухай, илангаяа партиин VI съезд тухай пропагандист дэлгэрэнгыгээр тоггобо. Социалистическэ революци хэхэ, мүн Саг зуурын буржуазна правительствода эсэргүү зэбсэгтэ восстани эмхидхэхэ хараа шэглэл большевистскэ партиин VI съезд нэгэн һаналаар абаһан байна. Тиихэдээ большевигууд нэгэ гү, али хэдэн оронуудта социализм илажа болохо гэһэн ленинскэ теориие баримталһан байгаа. Зүгөөр тус теориин удхашанарые нэгэ гү, али хэдэн оронуудта социализмын яахадаа илаха байһаниие харуулха байгаа. В. И. Ленин энээн тухай ямар номуудые бэшээб, тэдэнэй гол удхань юун тухай хэлэнэб, капитализмын империалистическэ шатада ороходо ямар шэнэ эрхэ байдал бии боложо, иимэ научна согсололго хэхээр болооб гэһэн асуудалнуудта пропагандист тогтоогүй. Капитализмын экономическа хуули ёһонууд тухай, тэдэнэй объективнэ шэнжэтэй байдагые эндэ тобшоор хэлэхэ ёһотой байгаа бшуу.

Мүн хүдэлмэришэн ангида урбаһан троцкистнар Баруун Европын оронуудта социалистическэ революциин илаагүй сагта тэрэнине Россида эхилжэ болохогүй гэжэ тус съезд дээрэ дурадхаа һэн. Энээнтэй хамта марксизмын дайсад троцкистнуудта эсэргүүгээр партиин ямар тэмсэл ябуулһан тухай пропагандист тусгаарлан харуулаагүй.

Тэрэ үедэ орон дотор буржуазна контрреволюци дураараа эзэрхэжэ байһан юм. Тиимэһээ социалистическэ общество байгуулхын түлөө зэбсэгтэ восстани заабол хэжэ буржуазна контрреволюциин гарһаа засагые буляажа абаад, пролетариадай диктатура тогтоохо арга байгаа. Эгээл үгытэй таряашадтай пролетариадай тогтооһон холбоо барисаан социалистическэ революциин илаха шухала арга нүхэсэл мүн гэжэ тус съездын шиидхэбэринүүд соо тэмдэглэгдээ һэн. Теэд энэ холбоо барисаанай удхые, пролетариадай диктатурые пропагандист тайлбарилаагүй.

Революцида эсэргүү генерал Корниловай заговор ба тэрэниие бута сохилгые илангаяа тодорхойгоор тэрэ харуулаа. Зүгөөр, генерал Корнилов тухай арай дэлгэрэнгыгээр тогтожо, бэшэ шухала асуудалнуудта хэрэглэхэ сагаа баражархёо. Тус заговорые бута сохилгодо большевистскэ партиин дүүргэһэн үүргые, «Зэрлиг дивизидэ» С. М. Кировэй эльгээгдэжэ, тэндэ ехэ революционно хүдэлмэри хэһэниие һайнаар харуулаа.

Саашадаа большевигуудэй талада Петроградтахи, Москвадахи Соведүүдэй шэлжэн оролгые, Петроградта октябрьда болоһон восстани, Саг зуурын правительствын гэшүүдые тушаалта, Соведүүдэй хоёрдохи съезд, Советскэ правительствые эмхидхэн байгуулга, мүн эб найрамдал, газар тухай Соведүүдэй II съездын декредүүд тушаа тобшохоноор тэрэ хэлээ.

Социалистическэ революциин илалта, тэрэнэй илаһан шалтагаанууд, советскэ засагые бэхижүүлхын тулада большевистскэ партиин хэһэн тэмсэл, Брестдэ баталагдаһан эбэй договор тухай мүн лэ тодорхойгоор харуулагдаа. Партиин VII съезд, советскэ гүрэнэй ээлжээтэ зорилгонууд, Соведүүдэй V съезд ба РСФСР-эй конституци баталан абалга тухай яһала тодоор хэлэгдээ.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удхашанарые тайлбарилхадаа Ленин, Сталинай зохёолнууд дээрэ үндэһэлэн, политическэ болон уран һайханай литератураһаа, союзна республиканууудай, мүн эндэхи нютагай байдалһаа абтаһан һонирхолтой жэшээнүүдые шадамар бэрхээр хэрэглээ. Гэбэшье, партиин түүхын долоодохи бүлэгые шудалал үзэхэдөө үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнжэдэ үйлэдбэрилгын харилсаануудай заабол тааруу байха экономическа хуули ёһондо 1917 оной революциин үедэ большевигуудэй түшэглэһэниие эли тодоор пропагандист харуулха зэргэтэй байһан аад, нэгэшье үгэ тэрээн тухай хэлээгүй. Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай хамагые илагша һургаалай гансал СССР дотор бэшэ, харин дэлхэйн бусад оронуудта мандан һалбаржа байһаниие тэрэ илангаяа дура сэдьхэл татамаар хэлэбэ.

Гэхэтэй хамта, тус темээр һүүлэй үедэ боложо байгаа уласхоорондын байдалтай холбоогүйгөөр, юрэнхы дээрэнь хөөрэһэн байна. Тиигээдшье политическэ картаһаа бэшэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд, плакадууд ба фотодокументнүүд хэрэглэгдээгүй. Мүн тус темээр уншаха литература, журналай ба газетын матерналнуудые һурагшадта пропагандист дурадхабагүй. Энэ темээр хөөрэлдөөндэ бэлэдхэхэдээ ямар гол асуудалнуудта анхаралаа табихаб гэжэ мүн тэдээндэ хэлэгдээгүй һэн. Пропагандистын хөөрэжэ байхада тобшохон конспект хэхэ хүн шагнагшадай дунда байбагүй. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, тус кружогто һурагшад болон кружогойнь хүтэлбэрилэгшэ энэ харюусалгата хэрэгтэ ёһотой анхаралаа табинагүй. Партиин түүхые хоёрдохи жэлээ шудалха кружогой тус заняти юрэнхы дээрээ барагаар үнгэрбэшье, темэдэ хабаатай теоретическэ шухала асуудалнууд, жэшээнь капитализмын империалистическэ шатада ороод байлга тухай, социалистическэ революци тухай ленинскэ теори, хүдэлмэришэд ба ажалша таряашадай холбоо барисаанай удхашанар тухай, пролетариадай диктатура ба тэрэнэй гүрэнэй формо бологшо Соведүүд тухай шухаламшалан тогтожо, гүнзэгы теоретическэ тайлбари тус заняти дээрэ пропагандист нүхэр Минеев хэхэ байһан аад, хээгүй. Энэнь тус занятиин гол дутагдалынь болоно.

Д. Чимитов.

1956 оной коллективнэ договор баталха тухай

1956 оной коллективнэ до[говор] баталха тухай тогтоол ВЦСП[С-эй] Президиум һаяхан абаба.

1956 оной коллективнэ дог[овор] баталалга—зургаадахи табан[жэлэй] түрүүшын жэлэй гүрэнэй ту[]бүхы предприятинуудай болзор[]урид дүүргэхэ ба үлүүлэн дү[]хын, гаргадаг продукциингаа [] рые һайжаруулхын ба өөрын [] химдаруулхын, ажалай бүтээс[] шэлүүлхын, КПСС-эй XX съе[здэй] нэрэтэй солотойгоор угтахын [] социалистическэ мүрысөө үр[гэн] дэлгэрүүлгэ хадаа профсоюз[] хүдэлмэридэхи шухала полити[] кампани гэжэ ВЦСПС-эй П[рези]диум тоолоно. Тиихэдэ профсо[юз]дай центральна, республик[] хизаарай, областной, районно [] фабрично-заводской комитеду[] лэдбэриин новаторнуудай дү[й] шэлые ба туйлалтануудые үр[] нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриин [] нүүдэй хүдэлмэрине һайжар[] ухаалан зохёолгодо хүдэлм[] инженернүүд, техникүүд боло[н] бахаагшадые олоорнь хабаад[] тэдэнэй хүдэлмэридэ саг ү[] техническэ туһаламжа үзүү[] һэн хэмжээ-ябуулганууды[] тивнэ договорнууд соогоо х[] ёһотой.

1956 оной январь, февраль [] гүрэнэй худалдаа наймаан[] тын, эдеэ хоолой, хэлхеэ хо[] предприяти ба эмхи зурга[] совхозуудта, хүдөө ажахы[] мышленностиин, транспорты[] лон барилгын предприяти[] мартын 15 болотор—машин[но-трак]торна болон тусхай станци[] апрель һарада—торф малта[] рэ коллективнэ договор ба[талалга] үнгэргэгдэхэ ёһотой.

АГЫН ҺОНИН

ХАМТЫН БАЙРА

Ононой МТС шэпэ ба боро газар ашаглахаяа ерэһэн залуу механизаторнуудта хамтын байра барижа дүүргэбэ. Эндэ 20 хүнэй байрлахаар юм. Нэгэ таһагтань түхеэрэгдэһэн улаан буланда залуушуул сүлөөтэй сагтаа ерэжэ амардаг. Улаан буланда библиотекэ, радиоприёмник, хүгжэмэй инструментнүүд, шатар, даам, домино гэхэ мэтэ бии.

ШЕФСКЭ ТУҺАЛАМЖА

Алханын эхин һургуулиин Сталинай нэрэмжэтэ пионерскэ дружинын пионернүүд жэлһээ жэлдэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой малшадта шефскэ туһаламжа үзүүлдэг. Энэ жэлдэ һургуулиин үхибүүд хонишон газар Очировай даалаг отарые шефтээ абанхай. Үхибүүд тэндэ ошожо, хонинои дал шэбхэһэнь сэбэрлэһэн, дулаалалсаһан, тэжээл шэрэлсэһэн, улаан булан түхеэрһэн байха юм.

ҺУРГУУЛЯА ДҮҮРГЭЭД, КОЛХОЗУУДТА, МТС-үүдтэ ОШОНО

Дульдургын районой долоон жэлэй ба дунда һургуулинуудые дүүргэһэн 115 һурагшанар колхозууд болон МТС-үүдтэ хүдэлхөөр ошоо. Амагалан Тапров гэгшэ Дульдургын дунда һургуули дүүргээд, мүнөө Зүдхэлиин МТС-эй мастерскойдо хүдэлмэрилнэ. Энэ һургуулие дүүргэһэн Дагда Цыренов Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилнэ, Табтанайн дунда һургуули дүүргэһэн Жамбалова гэгшэ Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо һаалишаар хүдэлмэрилхэ гэжэ шиидхэй.

КОМСОМОЛЕЦ ЯКОВ ЕГОРОВ

Комсомолец Яков Егоров ...дённын нэрэмжэтэ колхоздо ...рдохи жэлээ хонин харууһалжа байна. Энэ саг соогоо хониео адуулха, харууһалха талаар тэрэ ехэхэн дүй дүршэлтэй болонхой. Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ хонин бүриһөө ...килограмм 128 грамм ноохо ...шалаа. Энэнь 1954 онойхиһоо орходоо 500 граммаар ехэ ...оно.

Б-Г. Дамдинжапов.

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ YНЭНДЭ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР.

„...и гуримгүй столово“

...рэ дурсагдаһан гаршагтайгаар ... газетэдэ толилогдоһон бэшэг ...руунын аймагай Эгэтын МТС-...гэдэхи столовын хүдэлмэриин ...алнууд тухай бэшэгдэһэн бай-...

...унын аймпотребсоюзай үйлэд-...зүблөөн дээрэ тус бэшэг зүб-...лсэгдээ, столовын повар Гу-... ажалдаа муугаар хандаһа-...а түлөө хүдэлмэриһөө сүлөө-... гэжэ тус аймпотребсоюзай ...иин түрүүлэгшэ нүхэр Под-...в манай газетын редакцида ...бэ.

Малай харууһа, эдеэлүүлгэ һайжаруулха

(Баргажанда малай үбэлжэлгэ ямараар үнгэржэ байнаб?)

Баргажанай аймагай колхозууд малажал эрхилэлгын культурые дээшэлүүлхын тула ажахын үнгэрэгшэ жэлэй туршада зарим тэды хүдэлмэри хээ. Урда жэлнүүдтэ орходоо ниитын адуу мал һайн, дулаан байрануудаар хангагдаа. Малажалай ажал ехэтэй зарим хүдэлмэри, жэшээнь, тэжээл буйлуулха, бэлэдхэхэ, мал уһалха хүдэлмэри механизацилагдаһан байна. Колхозой фермэнүүдтэ олон коммунистнууд, комсомолецууд, колхозой түрүүшүүл эльгээгдэжэ, мэргэжэл шадабари һайнтай хүнүүд малажалда саг үргэлжэ хүдэлдэг болоо. Эдэ бүгэдын ашаар ниитын малажалые хүгжөөхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри һайнаар ябуулагдажа эхилбэ. Аймаг дотор ажахын үнгэрэгшэ жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 669 литр һүн һаагдаа. Тиихэдэ жэл соо үнеэн бүриһөө 1000 литрһээ дээшэ һү һааһан колхозуудай, һүнэй-товарна фермэнүүдэй, һаалишадай тоо нилээд олошороо. Жэшээнь, малажалаараа гээгдэнги байһан XVIII партсъездын, Маленковой нэрэмжэтэ колхозуудта үнеэн бүриһөө 977—1032 литр һү һаагдаа. Уланай сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой племенной фермын һаалишад ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ һү һаалгаяа 3 дахин ехэдхээ. Тэрэшэлэн һаалишад Попова, Лебедева, Кожевина, Бадмаева, Русакова болон бусад дааһан үнеэн бүхэнһөө 1200—1500 литр һү һааба.

Баргажанай аймаг дотор һү үшөө ехээр һааха арга боломжын хүсэд хэрэглэгдээгүй байһые эдэ бүхы баримтанууд гэршэлнэ. Колхозууд доторойнгоо арга боломжые хаража үзэхэдөө, ажахын энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1100 литр һү һааха уялга абаа. Энэ хадаа яһала зүбөөр хараалагдаһан, бэелүүлэгдэхээр хэмжээ-ябуулганууд гээшэ. Гэбэшье, энэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ. Энэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхын тула бэлэдхэлэй болон эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Ажахын шэнэ жэлэй эхилхэһээ хойшо аймагай колхозууд туйлаһан амжалтануудаа бүри арьбадхан, һү ехээр һаахын түлөө улам эршэмтэйгээр тэмсэхэ зэргэтэй байгаа. Теэд үнгэрэгшэ хоёр һарын турша соо аймаг дотор үнеэн бүриһөө оройдоо 62 литр һүн һаагдаба. Тиихэдэ Ленинэй, Сталинай, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд хоёр һара соо үнеэн бүриһөө 37—46 литр һү һаагаа. Ажахын шэнэ жэлэй эхиндэ һүн иимэ багаар яахадаа һаагдааб гэхэдэ, колхозууд болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд үнгэрэгшэ жэлдэ туйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарһан байна. Тиимэһээ малай үбэлжэлгэ тон эмхигүйгөөр, бэлэдхэл муутайгаар эхилээ. Һаалишадай дунда хэгдэдэг эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ анхарал багаар хандуулагдадаг болоо. Мүнөө аймагай олонхи колхозуудай һүнэй-товарна фермэнүүд, мүн һаалишад ямаршье даалгабаригүйгөөр хүдэлмэрилжэ байна. Тэдэнэр ажахын жэл соо үнеэн бүриһөө хэды шэнээн һү һааха тушаа социалистическэ уялга абаагүй, хоорондоо социалистическэ мүрысөөнэй договор баталаагүй байһаар. Колхозуудай правлени, партийна организацинууд һаалишадай хүдэлмэрие һайн хиналта доро абанагүй. Һаалишадай хүдэлмэриин дүнгүүд показателиин доскада бэшэгдэнэгүй, ханын ба аймагай газетэнүүдтэ толилогдоногүй, үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэгүй. Эдэ баримтанууд Карл Марксын, Ворошиловай, Уланай сомоной Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ ба бусад колхозуудта үзэгдэнэ.

Үбэлдөө һү ехээр һаахын тула үнеэдые дулаан байрада байлгажа харууһалха хэрэгтэй. Теэд аймагай колхозууд энэ шухала хэрэгтэ анхаралаа тон багаар хандуулна. Энэ үбэлжэлгын үедэ бүхы үнеэдэй 50 шахуу процентнь дулаан байрада байлгагдахаар хараалагдаһан аад, байрануудынь бэлэдхэгдээгүй байна. Малажал ехэтэй Карл Марксын, Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудта энэ хүдэлмэри хэгдэнэгүй, мүн «Большевик», Ворошиловай, Сталинай (Баргажан) нэрэмжэтэ колхозууд энэ талаар юушье хээгүй шахуу. Иимэ байдалые эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тайлбарилхадаа, «үнеэдээ дулаан байрада байлгажа харууһалха аргамнай үгы, малдамнай тэжээл дутуу» гэжэ хэлэнэ. Теэд тиимэ бэшэ юм. Гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, үнеэд дулаан, һайн типовой байрануудаар хангагдаагүй. Энэ үбэлжэлгын эхеэр аймаг дотор үнеэдэй типовой 9 байра ашаглалгада оруулагдаха байһан аад, мүнөө тэдэнэй оройдоо нэгэниинь бэлэн болоо. Мүн хэдэн хуушан байранууд заһагдажа, тэндэ үнеэд һайнаар эдеэлүүлэгдэхэ байһан аад, тэдэнь баһал дүүргэгдээгүй үлэнхэ.

Үбэлжэлгын эхилһээр һара хахадай үнгэртэр аймагай олохон колхозууд һаамхай үнеэдээ буйлуулһан тэжээлээр эдеэлүүлээгүй, харин үглөө бүри 2—3 килограмм үбһэ, хуурай солоомо үгэдэг, бэлшээридэ адуулдаг байна. Энээниие колхозой хүтэлбэрилэгшэд мүн лэ тэжээлэй дутамаг дээрэһээ ушарна гэжэ тайлбарилна. Энэнь тон буруу. Юундэб гэхэдэ, эндэ тэжээл дутана бэшэ, харин байһан тэжээлээ һайса буйлуулжа малдаа эдюулдэггүй байна. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр Устинов) декабриин 10 болотор кормозапарнигууд тодхогдоогүй байгаа. Мүн Сталинай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь Санжиев), Карл Марксын нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь Цыденов) колхозууд тэжээл буйлуулха хүдэлмэри мүнөөшье болотор хэнэгүй. Иимэ баримтанууд аймагай бусад колхозуудта үзэгдэнэ.

Мүн зарим колхозууд үнеэдые нэгэ сагта эдеэлүүлнэгүй, уһалнагүй. Жэшээнь, «Большевик» колхозой (түрүүлэгшэнь Портнягин) һүнэй-товарна фермэдэ 200 шахуу үнеэд, хашараг, буруу бии. Теэд тэндэхи мал үбэлэй сагта уһаар дутажа, ехээр турана, ашаг шэмэеэ гээнэ. Энээн тухайда тус фермые даагша нүхэр Ёлкин ингэжэ хэлэнэ:

— Фермымнай хажууда 12—15 метр гүнзэгытэй нэгэ худаг бии юм. Үбэлэй сагта энэ худагһаа уһа гараараа удхажа, 200 шахуу толгой мал уһалха гээшэ тон бэрхэшээлтэй байдаг. Тиимэһээ үнеэднай уһаар дутажа, тон багаарнь бодоходо һү 15—18 процент багаар үгэнэ. Теэд энэ худаг механизацилхые колхозой правлениншье, Куйтунска МТС-эй дирекцишье оролдодоггүй. Ингэжэ, һаамхай үнеэдээ уһаар дутаажа, ашаг шэмыень доошолуулжа байһан баримта мүн Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ.

Мүнөө декабрь һарын түрүүшын хахад үнгэржэ, үбэлэй шанга хүйтэн эхилбэ. Теэд малай эдеэлүүлгэ, харууһалгые һайжаруулха талаар аймаг дотор хубилалта хэгдээгүй байһан зандаа. Энээнһээ хойшо иимэ байдалтай эбсэжэ болохогүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ туйлаһан зарим тэды амжалтаараа һанаатаа амараад, бии байһан арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэнгүй, малайнгаа үбэлжэлгые эмхигүйгөөр ябуулжа, ашаг шэмыень доошолуулжа байһан колхозууд ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ хэхээр болоо.

О. Раднаев, манай корреспондент.

«Малшадай үдэр» үнгэргэгдэбэ

Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой центральна культбазын дэргэдэ «Малшадай үдэр» үнгэргэгдэбэ. Эндэ 130 гаран малшад суглараа. Тус колхозһоо Москва ошожо Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэ хаража ерэһэн нүхэд Б-Х. Жамьянова, М. Юмдылыкова, Б. Базарова гэгшэд малшадта һонирхолтой юумэ хөөрэжэ үгэбэ.

Мүн Агын национальна округой «Коммунизм» колхозой түрүү малшадай дүй дүршэл тухай тобшо хөөрэлдөө правлениин түрүүлэгшэ А. А. Аюржанаев үнгэргэбэ. Удаань малшадай социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдаа.

Шэнэ түл абахатаяа хамта малаа тобир тарнаар онцо оруулжа байһан нэгэдэхи МТФ-дэ (даагшань Б-Д. Бадмацыренов) колхозой правлениин ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа. Мүн октябрь, ноябрь һарада үнеэн бүриһөө 150 литр һү һааһан һаалишад Б. Цыбикова, Л. Загдажанова, һубай мал адуулагша Дарма Базаржапов гэгшэдтэ улаан вымпелнүүд үгтэбэ.

Малшадай суглаан дээрэ БМАССР-эй Культурын министр Ц. Ж. Дамдинжапов, КПСС-эй аймкомой секретарь А. А. Балханов гэгшэд үгэ хэлээ.

«Малшадай үдэртэ» зорюулан аймпотребсоюзай 2 нүүдэл ларёк эд бараа худалдаа. Мүн үглөөнһөө хойшо баии хүдэлмэрилөө. Аймагай больницын врач Н. И. Шитова эндэ байлсаа. Үдэшэлэн малшад «Ехэ бүлэ» гэһэн кино хараад тараһан байна.

Б. Базарон.

Сатирын БУЛАН

„Ёохордоон“

Һанаанда ороогүй, юрэ бусын ёохордоон тухай эндэ хэлэгдэхэ байна. Энэ ёохор «холо бэшэ хормойдо, хадада бэшэ хаяада» — Улан-Удын центртэ хатарагдана. Энэ ёохорые хэд хатарна гэжэ һанаха байнат? «Хүнүүд, залуушуул лэ ааб даа» гэхэ байхат. Тэрэмнай тиимэ бэшэ бшуу...

Улан-Удэ городой үйлсэнүүдтэ, ажалшадай эгээн олоороо ябадаг газарнуудта гоё гоё, томо томо электрочасынууд табигданхай, электрын гэрэлээр толоржо, арбан габанай һара шэнги малайлдажа, «ажалһаа гээгдэлэйт, наашаа харагты!», «Кинһоо гээгдэлэйт, нам руу шагаагты!» гэжэ байһан шэнги гоёор яларан харагдадаг. Теэд үнэн дээрээ тэдэ часынуудта олон мянгач ажалшад мэхэлэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, тэдэ гоё гоё часынууд ондо ондоогоор, туд бүридөө өөрынхеэрээ, үнгэржэ ерэхэдээ нэгэ часы аад хоёр тээгээ хоёр ондоогоор ябана. Тэдээнийе хэншье шалгана, тааруулнагүй. Тэдээнийе табюулаашад мүнөө хажуугаарнь гарахадаа «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэжэ хамар доро гүнгэнэлдэн, буруу хараад үнгэрнэ гээшэ ха.

Часынуудта мэхэлэгдэжэ, сухалаа хүрэһэн, дураа гутаһан ажалшадһаа манай «Сатирын буланда» гомдолнууд олоороо орно. Тиимэһээ эндэ һаяхан шалгалта хэгдээ. Үдэрэй эгээ 12 часта нэгэ доро шалгахада Үдын хүүргын тэндэхи часы нэгэ тээгээ 1 час 49 минутые, нүгөө тээгээ 1 час 32 минутые, Горсоведэй дэргэдэхи — 7 ч. 21 м. — 7 ч. 10 м., гүрэнэй филармониин дэргэдэхи—1 ч. 01 м. — 11 ч. 30 м., сберкассын тэндэхи—3 ч. 9 м. — 3 ч. 12 м., Госбанкын хажуудахи — 3 ч. 55 м. — 2 ч. 30 м., «Прогрессэй» дэргэдэхи — 8 ч. 43 минутые заагаад, бултадаа зогсошонхой, буха ехэ ёохор татажа байлай. Горсоведэй тэндэхинь мохитоогүй ханхинадаг бүдүүн хоолойгоороо ёохорлоошодой дунда илгаржа байгаа һэн. Энэ ёохордоонһоо горсоведэйхид залхуураа үды гээшэ ха.

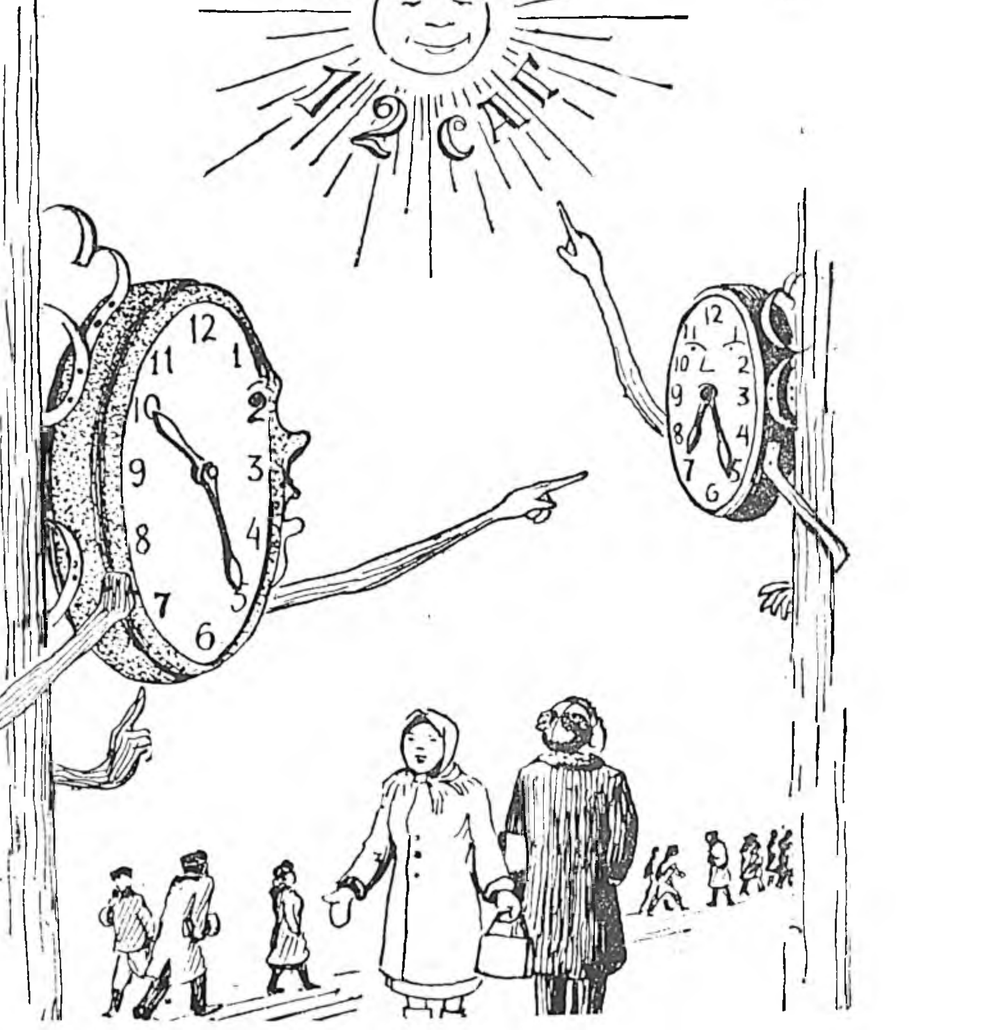

Нэгэдэхи часы:

— Хара мэхэшэн гүүлнэлби,
Хараал шэрээл дууланалби,
Хэрэгтэй юумэ һаам заһыта,
Үгы юумэ һаам хаяыта!
Үхэр һайбан жороолоо
Һайбанхайдаа һайбарлаан яас!

Хоёрдохи часы:

— Зоной наадан болонолби,
Зобохыса зобонолби.
Хэрэгтэй юумэ һаам заһыта,
Үгы юумэ һаам хаяыта!
Үхэр һайбан жороолоо,
Һайбайхайдаа һайбарлаан яас!

Ф. Балдаев зураба,
Ш. Нимбуев бэшэбэ.

Түрэлхи хэлэнэй ба литературын шэнэ программанууд тухай

...СР-эй Гэгээрэлэй министер-...ралсалай энэ жэлһээ эхилжэ ...иин, долоон жэлэй ба дунда ...линуудта һуралсалай шэнэ ...аталан гаргаа. Энээнһээ үн-..., бурят һургуулинуудта һу-...й шэнэ түсэб мүн баталан ...

...салай шэнэ жэлһээ эхилжэ, ...иин 1—4-дэхи классуудта ...алай, 5—6-дахи классуудта ...а практическа хүдэлмэриин ...үнгэргэгдэжэ эхилээ. Тиихэ-...0-дахи классуудта хүдөө ...аар, машиноведенеэр болон ...техникээр практикануудай ...һуралсалай ерэхэ жэлһээ ...үнгэргэгдэхэ.

...салай шэнэ түсэбэй ёһоор ...ргуулида ород хэлэ ба лите-...заалгада үгтэһэн часуудай ...СР-эй бүхы ород бэшэ һур-...удта ород хэлэ ба литерату-...талагдаһан часай тоотой ...абтаа. Энэ түсэбэй ёһоор ...ассуудта ород хэлэ, литера-...лгада урдынхиһаа олон час ...байна.

...монгол хэлэ ба литература ...суудта зарим нэгэ хубилал-...лгадаа. Түрэлхи хэлэнэй ...ка, бэшэгэй дүримые до-... класс хүрэтэр үзэхэ гэжэ ...ай шэнэ түсэб ба програм-...аалагдана. Грамматика ба дүримые 8—10-дахи клас-...хин дабтангаа үзэхэ саг ..., мүн 10-дахи класста лите-...е үзэхэгүй болобо.

...э предмедүүдээр үгтэһэн ...ь ород һургуулинихитай ...адли болоһон байна.

...-эй Гэгээрэлэй министерствээр баталан абтаһан бүхы ород бэшэ һургуулинуудта үзэхэ ород хэлэнэй ба литературын нормативна программаһаа үндэһэлэн бурят һургуулинуудта үзэхэ ород хэлэнэй ба литературын шэнэ программанууд зохёогдон абтаһан байна.

Эхин һургуулида үзэхэ түрэлхи хэлэнэй шэнэ программа материалайнгаа талаар бага сага хаһагдаһан, хубилгагдаһан, хэмжээгээрээ бага болгогдоһон байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, хуушан программын ёһоор бурят-монгол хэлэнэй грамматикын зарим материалые эхин һургуулиин һурагшадай үзэхэнь шухала бэшэ байгаа. Иимэ ушарһаа класс бүридэ үзэхэ материалай заримыень доодо классһаа дээдэ класста оруулагдаа, зариманиинь программа сооһоо гаргагдаа, зариманиинь бага болгогдоо. Жэшээлхэдэ, абтаһан үгын дүримүүдые дүрбэдэхи классай программаһаа гаргажа, заримыень (а, э, о, и һүүлтэйтээр бэшэхэ дүрим) 3-дахи класста үзэхэ болгожо, нүгөө заримыень эхин һургуулида үзэхэнь хүндэ байһан туладань 5-дахи классай программада оруулагдаа. Гурбадахи класста үзэдэг байһан мэдүүлэлэй юрын гэшүүд (элирхэйлэгшэ, нэмэлтэ, ушарлагшад), мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд 4-дэхи классай программада оруулагдаба. Урдань эхин һургуулида хэлэлгын хубинуудые бултыень үзэдэг байгаа, мүнөө шэнэ программаар тоогой нэрэ, дахуул үгэ, союз, частицануудые туд бүридэнь үзэхэеэ болижо, эдэниие программаһаа гаргаһан байна. Мүн эхин һургуулида хандалгые үзэхэеэ болёо. 1, 2, 3-дахи классуудта үзэхэ ёһотой аялган, хашалгануудые бэшэхэ дүримые, йотированна аялгануудые, хатуу, зөөлэн хашалгануудые, абтаһан үгэнүүдые бэшэхэ дүримүүдые дахин шэнээр зүбшэжэ үзөөд, тэдэниие али класста үзэхэдэ зохистой, бэлэн байха ёһоорнь зарим ушарта һэлгэлдүүлэн, класс бүридэ хубаарилан табигдаа. Эхин һургуулиин шэнэ программын ёһоор һурагшадай түрэлхи хэлээ үзэхэдэ таарамжатай болоо.

Эхин һургуулиин 1—2-дохи классуудта үзэхыень Д. Мижидоной, 3—4-дэхи классуудта үзэхыень М. Имехеновэй зохёоһон грамматикын учебнигүүд шэнэ программада тааралдуулан заһабарилагдаа. Учебнигүүд соохи программаһаа гадуур гараһан материалнууд хаһагдахаһаа гадна, теоретическэ материалнуудынь урдынхиһаа бага болоһон, грамматическа дүримүүд, тобшололнууд бүри ойлгосотой, тодорхой болоһон, һурагшадай дүүргэхэ упражнениинүүд түрүүшынхиһээ олон болоһон байна. Ингэжэ учебник соо олоор үгтэһэн упражненинүүд хадаа бэшэгэй дүримэй ба грамматикын материалнуудые һурагшадай һайнаар, бэхеэр ойлгожо абахадань амар, химда болгоо.

Эхин һургуулиин багшанар түрэлхи хэлэнэй шэнэ программа ба учебнигүүдтэй һайнаар танилсажа, өөрынгөө хүдэлмэридэ эдэнэй зохистой, таарамжатай зүйлнүүдыень зүб хэрэглэжэ, һурагшадайнгаа һурасые улам һайжаруулха хэмжээ абаха ёһотой. Мүн тэрэшэлэн программа ба учебнигүүд соо дайралдаһан таарахагүй, үлүү ороһон материалнуудые тэдэнэр өөрынгөө ажаглалтада абаад орхихогүй, харин БМАССР-эй Гэгээрэлэй министерствын ба учебнигүүдые зохёогшодой анхаралда хүргэжэ байха ёһотой.

5—7-дохи классуудта үзэхэ бурят-монгол хэлэнэй ба литературна уншалгын программа мүн лэ шэнээр табигдаба. Эдэ классуудай һурагшад бурят-монгол хэлэнэй грамматикын, бэшэгэй дүримэй ба пунктуациин үндэһэн заабаринуудые бултыень үзэжэ гараха байна. Энэ үндэһэн заабаринууд эхин һургуулида һурагшадай мэдэхэ болоһон ойлгосо, шадабари ба дадалнуудта үндэһэлэн байгуулагдажа, фонетикэ, морфологи, синтаксис гэжэ гурбан һалбариһаа бүридэнэ. Һургуулида грамматикын гол шухала дүримүүдые зааха эрилтэһээ гадуур гараһан зарим үлүү материалнууд хуушан программада байһанаа, мүнөө шэнэ программада оруулагдаагүй, мүн зарим темэнүүдыень тодорхой һонор болгожо, зариманайнь байрые һэлгүүлэн табиһанай ашаар программа зохистой һайн болоо. Жэшээнь, хуушан программын ёһоор 5-дахи класста грамматика үзэжэ эхилхэдээ, нэн түрүүндэ синтаксис ба пунктуацяар тусгаар темэ үгтэһэн байбал, мүнөө тэрэ темэ шэнэ программада оруулагдаагүй. Иимэһээ 5-дахи класста грамматика үзэжэ эхилхэдээ, эхин классуудта бэшэгэй ба сэгнэлтын дүримүүдые үзэһэнөө багша өөрынгөө үзэмжөөр һурагшадтаяа дабтажа гараад, саашань нүгөө шэнэ темэдээ орохо ёһотой болоно. 6-дахи класста хуушан программын ёһоор мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүдэй удаа простой мэдүүлэлэй түлэбүүдые үзэдэг байгаа, мүнөө шэнэ программа соо энэ хоёр темые һэлгэлдүүлэн табижа, урид простой мэдүүлэлэй түлэбүүдые үзөөд, һүүлээрнь мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүдые үзэхэ байна.

Грамматикаар шэнэ программа зохёогдобошье, энэ программын ёһоор морфологи ба синтаксисэй учебнигүүд шэнээр заһабарилан хэблэжэ шадагдаагүй. Тиимэһээ түрэлхи хэлэ заадаг багшанар шэнэ программа һайса шудалжа, 1954 ондо гаргагдаһан морфологиин ба синтаксисэй учебнигүүдээр грамматика заалгые ехэл шадамараар эмхидхэхэ ёһотой болоно. Грамматикын шэнэ учебнигүүд 1956 ондо хэблэн гаргагдаха юм.

5—7-дохи классуудта литературна уншалгын программада баһал хэдэн һэлгэлтэ, хубилалтанууд оруулагдаба. 5-дахи классай программада Ч. Цыдендамбаевай «Банзарай хүбүүн Доржо», Ж. Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала» гэжэ романуудһаа жэжэхэн отрывогууд оруулагдаба. 6-дахи классай программада «Аламжа Мэргэн» гэжэ үльгэрэй һүүлшын 4 бүлэгые оруулжа, 5-дахи ба 6-дахи классуудай һурагшадые энэ үльгэртэй хүсэд танилсуулха зорилго табигдана. 7-дохи классай программада «Банзарай хүбүүн Доржо» гэжэ романһаа, Х. Намсараевай «Илалтын туяа» гэжэ повестьһоо отрывок оруулжа, «Эдиршүүд» гэжэ повестиин отрывок энэ классай программаһаа 6-дахи классайхида оруулагдаһан байна.

5, 6, 7-дохи классуудай литературна уншалгын хрестоматинууд шэнэ программын ёһоор заһабарилагдан, энэ жэлдэ хэблэн гаргагдаба. Тиимэһээ түрэлхи хэлэнэй багшанар литературна уншалгын шэнэ программа, учебнигые зүбөөр хэрэглэн, уран зохёолнуудые урдынхиһаа үлүү шанартайгаар һурагшадта ойлгуулжа шадаха аргатай болоно.

8—9-дэхи классуудта үзэхэ бурят-монгол литературын программа шэнээр табигдаа. Энэ программын ёһоор һурагшад 8-дахи класста түрүүн бурят-монгол арадай аман зохёолой тобшо курсые үзөөд, саашань бурят-монгол советскэ литературын курсатай танилсажа, программна материалаа 9-дэхи класста дүүргэхэ болоно. Ингэжэ бурят-монгол советскэ литературын курсада жэл соо (8—9-дэхи классуудта) 100 час соо үзэхэ ушартай. Бурят-монгол советскэ литературын курсада Х. Намсараевай, Б. Абидуевай, А. Шадаевай, Н. Балдановой, Ж. Тумуновай ба Ч. Цыдендамбаевай зохёолнууд гол түлэб программа соо оруулагданхай. Эдэнэй зохёолнуудые һургуулида дэлгэрэнгыгээр үзэжэ, бурят-монгол советскэ литературын анха бии болоһон, тэрэнэй саашадаа хүгжэһэн ябадалтай һурагшад танилсаха байна. Тиихэдэ эдэнэй зарим зохёолнуудые ба Бурят-Монголой бусад зарим уранзохёолшодой зохёолнуудтай тобшоор танилсажа гараха байна.

Шэнэ программа дотор үгтэһэн бүхы зохёолнуудые һурагшадта темэ темээрнь, тэдэнэй харуулһан үе сагтайнь холбуулан харуулха шухала байна. Зохёолнуудай тематикын идейнэ онсо зүйлнүүдые элирүүлэн, литературын хүгжэлтэдэ энэ тэрэ уранзохёолшын творчествын һуурине ба удхашанарые һурагшадта ойлгуулжа үгэхэ шухала.

Бурят-монгол литературые 8—9-дэхи классуудта үзэхэ шэнэ программын ёһоор номуудые шэнээр хэблэн гаргажа шадаагүй байһан тула, энээниие 1954 ондо хэблэгдэһэн учебник ба хрестоматяар үзэжэ гараха ёһотой болоно.

Эхин һургуулида ба 5—7-дохи классуудта түрэлхи хэлэ заадаг багшанар хадаа шэнэ программын эрилтэнүүдые зүбөөр бэелүүлжэ, һурагшадаа түрэлхи хэлээр нилээд һайн бэлэдхэлтэй, литературна хэлэ, бэшэгтэй болгохо бэзэ гэжэ найдагдана.

Л. АЮРЗАНАЙН,
БМАССР-эй Гэгээрэлэй министерствын инспектор.

СССР-эй дурадхалаар 16 гүрэниие ООН-эй гэшүүндэ абахыень Аюулгүйн Совет Генеральна Ассамблейдэ һайшаал үгэбэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 15. (ТАСС). ООН-до шэнэ гэшүүдые абаха тухай асуудал хаража үзэхын тулада СССР-һээ ООН-до байдаг түлөөлэгшын гуйлтаар Аюулгүйн Соведэй онсо заседани үсэгэлдэр зарлагдаа.

Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ Мунро Советскэ Союзай түлөөлэгшэ А. А. Соболевто түрүүлжэ үгэ үгөө. Шэнэ гэшүүдые абаха асуудал шиидхэхэ зорилгоор ООН-эй бусад гэшүүдтэй хамта Советскэ Союз саашадаа оролдолго гаргаха гэжэ Аюулгүйн Соведэй декабриин 13-най заседани дээрэ өөрынгөө хэһэн мэдүүлгые СССР-эй делегат һануулаа.

Генеральна Ассамблейн 1955 оной декабриин 8-най резолюци соо дурсагдаһан 18 орониие бултыень ООН-до абаха тухай асуудал чанкайшистын һаад ушаруулһан дээрэһээ урагшатайгаар шиидхэгдээгүй байһые Аюултүйн Соведэй декабриин 13-най заседани харуулна. Тиимэһээ, тус асуудалые шиидхэхын тулада шэнэ зам бэдэрхэ, энээндэ шэнээр хандаха хэрэгтэй гэжэ Соболев хэлээ.

ООН-эй 52 гэшүүнэй таатай гэжэ мэдэрһэнэй ёһоор 18 гүрэниие ООН-до бултыень абаха шухала гэжэ Советскэ Союз урда мэтэ тоолоно. Гэбэшье, ООН-эй дийлэнхи олонхи гэшүүдэй дура зоригые бэелүүлхэ ябадалай Аюулгүйн Соведэй декабриин 13-най заседани дээрэ таһалдуулагдаһан дээрэһээ тохёолдоһон байдалһаа гараха арга бэдэрхын тулада ООН-эй бусад гэшүүдтэй хамта Советскэ Союз оролдолго гаргахаар бэлэн байна гэжэ Соболев мэдүүлээ.

Шэнэ гэшүүдые абаха тухай асуудал шиидхэлгын унжагайржа байһан дээрэһээ тэрэниие шиидхэлгэдэ туһалхые эрмэлзэн Советскэ Союз хадаа ООН-до 16 гүрэниие абахые дурадхаха зуураа, тэдэниие абахын түлөө голосовалха байна. Мүн Япони ба Монгол Арадай Республика тухай асуудал Генеральна Ассамблейн удаадахи сесси дээрэ шиидхэгдэхэ байһые хараадаа абана.

Тиихэдээ, Ассамблейн удаадахи сесси дээрэ эдэ хоёр орониие ООН-эй гэшүүндэ абалтые хангаха зорилгоор сессинүүдэй хоорондо хамтын оролдолгоор хэмжээнүүд абтаха бэзэ гэжэ Советскэ Союз тоолоно. Иимэ дурадхал Японие ООН-до абахые манай зүбшөөдэг байһые багаханааршье хубилганагүй. Аюулгүйн Совет дээрэ оруулагдаһан резолюциин советскэ проект энээниие гэршэлжэ үгэнэ. Энэ дурадхал ямар удхатайб гэхэдэ, бүгэдэндэ мэдээжэ шалтагаанаар Японие гэшүүндэ абаха тухай асуудал имагтал удаадахи сесси дээрэ хаража үзэгдэхэ зэргэтэй байна гэжэ советскэ түлөөлэгшэ хэлээ.

Удаань, Соболев доро дурсагдаһан удхатай резолюциин проектые Аюулгүйн Соведэй үзэмжэдэ табяа:

«Аюулгүйн Совет,

ООН-до шэнэ гэшүүдые абаха тухай асуудалаар Генеральна Ассамблейн 1955 оной декабриин 8-да гаргаһан А (Рез) 357 резолюциие **хараадаа абан,**

Организацида абаха тухай гуйлтатайгаар Албаниин, Иорданиин, Ирландиин, Португалиин, Венгриин, Италиин, Австриин, Румыниин, Болгариин, Финляндиин, Цейлоной, Непалай, Ливиин, Камбоджын, Лаосой ба Испаниин бариһан мэдүүлгэнүүдые тус тустань **хаража үзөөд,**

Дээрэ дурсагдаһан оронуудые Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин гэшүүндэ абахыень Генеральна Ассамблейдэ **һайшаан дурадхана».**

Удаань, США-тэй түлөөлэгшэ Лодж Советскэ Союзай резолюциин проектдэ заһабари оруулхые дурадхаа. Советскэ резолюциин проект соо дурсагдаһан 16 гүрэнэй списогтэ Японие нэмэжэ оруулха гэжэ тэрээн соонь хэлэгдэһэн байна.

Американска заһабариие СССР-эй түлөөлэгшэ Соболев буруушаагаа. Өөрынгөө резолюциие нэгэн бүхэли юумэ гээшэ гэжэ Советскэ делегаци тоолоно. Тиимэһээ өөрынгөө резолюцида дурсагдаһан заһабари оруулхые буруушаана гэжэ тэрэ хэлээ.

Американска заһабари буруушаагдаа. Юуб гэхэдэ, Аюулгүйн Соведэй сат үргэлжын гэшүүн байһан Советскэ Союз тэрэниие буруушаажа голосовалһан байна.

16 гүрэниие ООН-эй гэшүүндэ абахые Генеральна Ассамблейдэ һайшаан дурадхаһан Советскэ Союзай резолюциин проектые Аюулгүйн Совет найман голосоор баталан абаа. США-гэй, Бельгиин түлөөлэгшэд ба чанкайшист һаналаа баряа.

Гүрэн бүхэн тушаа тус тустаа голосованиин болоходо Албаниин түлөө 8 голос (СССР, Англи, Франци, Шэнэ Зеланди, Иран, Бразили, Перу, Турци) үгтөө; США-гэй ба Бельгиин түлөөлэгшэд, мүн чанкайшист һаналаа баряа.

Венгриин, Румыниин ба Болгариин түлөө 9 голос үгтөө. США-гэй түлөөлэгшэ, чанкайшист хоёр һаналаа баряа.

Испаниин түлөө 10 голос үгтөө. Бельгиин түлөөлэгшэ һаналаа баряа.

Гэшүүндэ абахые гуйһан бусад оронуудай (Иордани, Ирланди, Португали, Итали, Австри, Финлянди, Цейлон, Непал, Ливи, Камбоджа ба Лаос) түлөө Аюулгүйн Соведэй бүхы 11 гэшүүдэй голос үгтөө.

Удаань, голосованиин болоһон тухай тайлбаринуудые үгэн Иранай, Англиин, Шэнэ Зеландиин ба Советскэ Союзай түлөөлэгшэд үгэ хэлээ.

Шэнэ Зеландиин түлөөлэгшын нэрэһээ Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ Мунро үгэ хэлэхэдээ, Соведэй баталан абаһан резолюциин угаа ехэ удхашанартай байһые онсо тэмдэглээ. Энэ хадаа мүнөө тохёолдоод байһан оршон байдалда эгээн лэ һайн шиидхэбэри болоно гэжэ тэрэ мэдүүлээ. 16 гүрэниие ООН-эй гэшүүндэ абаха тухай Советскэ Союзай резолюциин ёһоор Аюулгүйн Соведэй һайн тээшэнь гаргаһан энэ шиидхэбэри «Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида түүхэтэ үдэр болоно» гэжэ Мунро нэрлэһэн байна.

Советскэ Союзай түлөөлэгшэ Соболев иигэжэ мэдүүлээ:

Аюулгүйн Соведэй мүнөөдэр абаһан шиидхэбэри эгээн лэ һайн шиидхэбэри боложо шаданагүй гэжэ советскэ делегаци тоолоно. Юуб гэхэдэ, энэ шиидхэбэри декабриин 8-най резолюци соогоо Генеральна Ассамблейн элишэлэн мэдүүлһэн дура хүсэлые үшөө хүсэдөөр харюулаагүй.

Гэбэшье, 16 гүрэниие ООН-до абаха тухай шиидхэбэриие Аюулгүйн Соведэй гаргажа шадаһан энэ баримта Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида шэнэ гэшүүдые абаха асуудал хүсэдөөр шиидхэхэ талаар ехэ алхам хэгдэһыень гэршэлжэ үгэнэ. Аюулгүйн Соведэй хэһэн энэ алхамые Генеральна Ассамблейн сохом дэмжэхэ, энэ алхамай Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида уласхоорондын харилсан ажаллалгые лаб үргэдхэхэ гэжэ Советскэ Союзай делегаци тоолоно. Гүрэнэй ба нийтын ондо ондоо байгуулалтатай 16 орониие ООН-эй гэшүүндэ абалга социальна, политическэ ба экономическа ондо ондоо системэтэй гүрэнүүдэй эбтэйгээр ажабайха ёһо гуримда үндэһэлдэг Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин гол ёһо гуримуудай бата ба шухала байһые дахяад гэршэлжэ үгэнэ.

Генеральна Ассамблейн удаадахи сесси дээрэ ООН-эй гэшүүндэ Японие абаха тухай һайшаал үгэхыень Аюулгүйн Соведтэ дурадхаһан резолюциин проект США-гэй түлөөлэгшэ Лодж оруулаа.

Американска резолюциие хаража үзэлгые Аюулгүйн Соведэй удаадахи, декабриин 15-най заседани хүрэтэр хойшолуулха гэжэ СССР-эй түлөөлэгшын оруулһан дурадхалые Аюулгүйн Совет олонхиин дуугаар баталан абаа.

Аюулгүйн Соведэй заседани декабриин 15-да московско сагаар 3 час 03 минутада дүүрэə.

Тиигэжэ, арадуудай хоорондо амгалан ёһоор харилсан ажаллаха хэрэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулхые хүсэдэг нилээд олон орон Советскэ Союзай үүсхэлээр Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида абтаба.

Генеральна Ассамблей 16 гүрэниие ООН-до абаба

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 15. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблей өөрынгөө пленарна заседани дээрэ ООН-эй гэшүүндэ 16 орониие абаа.

Албани, Иордани, Ирланди, Португали, Венгри, Итали, Австри, Румыни, Болгари, Финлянди, Цейлон, Непал, Ливи, Камбоджа, Лаос, Испани ООН-до абтаба.

Тиимэ болохолоороо, мүнөө ООН 76 гэшүүдтэй болоо. ООН-эй гэшүүндэ шэнээр абтаһан оронуудай түлөөлэгшэд ООН-эй Генеральна Ассамблейн заседанида хабаадалсаа.

Советскэ ба шведскэ сэрэгэй корабльнууд бэе бэедээ айлшалан ерэлсэхэ болоо

Советскэ ба шведскэ сэрэгэй корабльнуудай ерэхэ жэлдэ бэе бэедээ нэгэн доро хани ёһоор айлшалжа ерэлсэхэ тухай СССР-эй ба Швециин далайн-сэрэгэй командованинуудай түлөөлэгшэд үгэеэ ойлголсоо.

Иигэжэ үгэеэ ойлголсоһоной ёһоор советскэ сэрэгэй корабльнууд 1956 оной августын 3-һаа 7 хүрэтэр Гетеборг городто ошожо айлшалха байна. Тиихэдэ, шведскэ сэрэгэй корабльнууд мүн лэ энэ үе соо Рига городто ерэжэ айлшалха юм.

(ТАСС).

Японско хэдэн гражданинууд Советскэ Союзһаа бусаагдаба

Гэмээ амасаха болзороо дүүргэһэн, амнистида ороһон ба болзорһоо урид сүлөөлэгдэһэн японско сэрэгэй пленэйхидые болон гражданска хүнүүдые СССР-һээ бусааха тушаа японско Улаан хэрээһэнэй, мүн СССР-эй Улаан Хэрээһэнэй ба Улаан Хахад Һарын обществонуудай Союзай Гүйсэдкомой түлөөлэгшэдэй хоорондо 1953 оной ноябрьда коммюнике баталагдаһан байгаа. Тэрэнэй ёһоор, СССР-эй Улаан Хэрээһэнэй ба Улаан Хахад Һарын обществонуудай Союзай Гүйсэдхэхэ комитедэй туһаламжатайгаар хэдэн хүн СССР-һээ Японидо һаяхан бусаагдаа. Японско Улаан хэрээһэнэй түлөөлэгшэд «Тайсей-Мару» гэжэ пароходоор декабриин 8-да ерээ. Зэмээ амасаха болзороо дүүргэһэн гү, али советскэ судебнэ органуудай шиидхэбэринүүдээр болзорһоо урид сүлөөлэгдэһэн 43 хүн тэдэндэ дамжуулан үгтөө.

Японско Киодо Цусин агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, нютагаа бусагшад декабриин 11-дэ Японидо хүрэжэ ерээ.

(ТАСС).

Швейцариин президент болон правительствын гэшүүд һунгагдаба

БЕРН, декабриин 15. (ТАСС). Швейцариин президентын 1956 оной һунгалта швейцарска парламентын хоёр палатын хамтын заседани дээрэ мүнөөдэр болоо. (Швейцарида президентнь жэл бүри һунгагдадаг юм). Президентээр Маркус Фельдман (таряашадай, гар урлагшадай ба бюргернүүдэй партиин гэшүүн), вице-президентээр — Ганс Штройли һунгагдаа.

Федеральна Соведэй правительствын состав мүн лэ һунгагдаһан байна.

Чанкайшистска агаарай дээрмэшэд шанга сохилто абаба

ПЕКИН, декабриин 15. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, чанкайшистска найман самолёт декабриин 13-да Хитадай Арадай Республикын агаарай хилые дабаад, Фуцзянь провинциин Саньтуана, Хуанци, Тунчжунь гэжэ һууриин газарнуудые буудаһан ба бомбодоһон байна. Хилэ дабагшадые Хитадай Арадай-сүлөөлэлгын армиин самолёдууд уттаһан, зенитнэ артиллерийн буудажа ороһон байха юм. Чанкайшистска нэгэ самолёт буудуулан унаа. Бусад гурбан самолёдынь гэмтээгдээ.

Чанкайшистска дүрбэн самолёт декабриин 14-дэ фуцзяньска эрье шадарай районуудта дахин добтолоо. Хитадай Арадай-сүлөөлэлгын армиин зенитчигүүд хоёр самолёдыень гэмтээгээ.

Итальянска һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэд забастовко хэнэ

РИМ, декабриин 15. (ТАСС). Италиин дунда ба хүсэд бэшэ дунда һургуулинуудай директорнүүд болон багшанарай бүгэдэниитын забастовко мүнөөдэр эхилээ. Салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хэһэн эрилтые хангахаһаа правительствын арсаһаниие буруушаалгын тэмдэг болгон энэ забастовко соносхогдоо.

„ШЕЛЬМЕНКО-ДЕНЩИК“

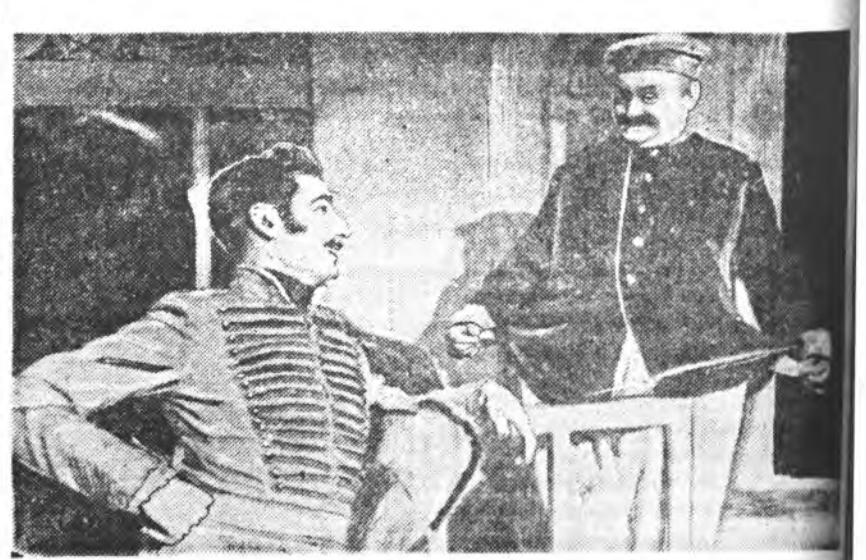

Ород драмын театрын коллектив Украинын классик Г. Квитко-Основьяненкын «Шельменко-денщик» гэжэ комедиие зүжэг болгон найруулжа табиба. Советскэ драматург Ц. Солодарь энэ пьесые украин хэлэнһээ ород хэлэн дээрэ оршуулаа. Зүжэгэй гол рольнуудта: Шельменко-денщик—БМАССР-эй арадай артист П. Гофман, помещик Шпак—БМАССР-эй габьяата артист В. Гусев, тэрэнэй һамган Фенна Степановна—артистка М. Чернова, тэдэнэй басаган Присинька—артистка Л. Меньшикова, гусар капитан Скворцов—артист Б. Красиков, помещик Опецьковский — артист Б. Ромин, тэрэнэй һамган Аграфена Семеновна—артистка К. Розен, тэдэнэй басаган Эв-женя—артистка М. Железнева, горничнa хүдэлмэришэн Мотря—артистка Н. Пришвина.

Театрын главна режиссер Е. Калинский пьесые зүжэг болгон найруулжа табяа, уран зурааша Т. Лерман сценые гоёон шэмэглээ, хүгжэмые композитор М. Бокс зохёогоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэгэдэхи актын сценэ (зүүн гарһаа) капитан Скворцов—артист Б. Красиков, Шельменко—БМАССР-эй арадай артист П. Гофман.

В. Шитиковэй фото ба текст.

Газетэ, журнал захигшадай тоо олошорно

Ториин аймагай Үлэгшэн тосхоной ажалшад газетэ, журнал олоороо захижа абадаг, уншадаг болоо.

Һүүлэй мэдээгээр, энэ тосхондо 1956 оной газетэ, журнал тарааха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Нютагай ба центральна газетэ, журнал ажалшадай дунда тарааха хүдэлмэридэ комсомольско организацинууд, Үлэгшэнэй дунда һургуулиин hурагшад эдэбхитэйгээр хабаадана.

Үлэгшэнэй хэлхээ холбооной һагые даагша нүхэр Раднаева хүдэлмэрилээр ехэ хүдэлмэри хээ. Энэ тосхондо газетэ, журнал тарааха даалгабари ряа үшөө ноябрь һарын эсэстэ дүүргэһэн байна.

С. Табд...

Тобшо һонинууд

★ Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой эрхим хонишон Доржо Бошектуевай даадаг Улаан тугта отарын хонишод үнгэрэгшэ ажахын жэлдэ хонин бүриһөө 3,1 килограмм ноохо хайшалһан байна. Энэ отара 1954 ондо ажалай эрхим амжалта туйлажа, тэрэниие даажа абаһан хонишон нүхэр Бошектуев Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ ошожо ерээ һэн. Мүнөө энэ отарынхид ерэхэ зундаа хонин бүриһөө 4,5 килограмм ноохо хайшалхаар хараална.

Ш. Дугаров.

★ Кяхтын аймагай Мале... нэрэмжэтэ колхозой правлени... хонишод Бутыд Гармаева, ... Балданов гэгшэдые һайн ажа... түлөө «Искра» гэжэ радиоприёмни...гоор шагнаба.

Д. Шойдор...

★ Энэ жэлдэ Кударын ... центртэ хүүгэдэй, Үлзытын ... хүдөөгэй библиотекэнүүд ... бэ. Мүнөө тэндэхи ажалшад ба ... гэд библиотекэдэ олоороо ерэжэ ... муудые абажа уншана.

С. Тахаев...

Шатараар облпрофсоведэй кубок абахын түлөө

Шатараар облпрофсоведэй кубок абахын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Декабриин 13-да болоһон уулзалгада культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой команда (Сампилов, Мункоев, Цыденов, Дандаров, Гармаева), гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой командые (Игумнов, Малков, Уланов, Цыбиков, Бадмацыренова) 5:0 тоотой ... шүүгээ.

Иигэжэ хахад финальна уу...гада газартаряалангай органу... хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ... комой, культурын хүдэлмэри... дэй профсоюзай обкомой 1-дэхи ... 2-дохи командануудай, мүн ме... скэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсо... обкомой команда наадаха эрх... һон байна.

А. Су...

Штангистнуудай республиканска мүрысөөн

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр дундашаг бэетэй 8 спортсменүүд түрүү һууриин түлөө тэмсээ. Эндэ Городок городой спортсмен Вагин гурба удаа хүндые үргэхэдөө хамта 282,5 килограмм үргэжэ, һайн амжалта туйлаа.

Дунда ба хүндэшэг бэетэй спортсменүүдэй хоорондо шанга мүрысөөн болоо. Дунда бэетэйшүүлһээ Фомицкий («Байкал») түрүү һуури, Акатов (зооветинститут) хо... һуури эзэлһэн байна.

Мүрысөөнэй дүнгэй ёһоор ко...на түрүү һуури «Байкал» об...вын спортсменүүд эзэлээ. Гу...хи һуурида Городок городой...раа.

А. Игум...

Редактор Д. Л. ЛОБСАН...

Советско-американска худалдаа наймаан тушаа США-гэй Госдепартаментын түлөөлэгшын хэһэн мэдүүлгэ тухай

Юнайтед Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Америкын Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай хоорондохи худалдаа наймаан тушаа США-гэй Гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ Вашингтондо һаяхан мэдүүлгэ хээ.

Тиихэдэ, тэрэ иигэжэ мэдээсээ. Ноябриин 13-да Женевэдэ юрын хөөрэлдөө хэхэдээ, США-гэй гүрэнэй секретарь Д. Ф. Даллес хадаа США-гэй ба Советскэ Союзай хоорондо һайнаар наймаа хэхэ, илангаяа американска хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха талаар ехэ арга боломжо бии гэжэ В. М. Молотовто мэдүүлһэн байгаа. Тиихэдээ, Даллес хадаа «юрын худалдаа наймаа» ба «стратегическэ бараагаар худалдаа эрхилхэ ябадалай» хоорондо ехэ илгаа бии юм. Һүүлшынхиинь Холбоото Штадууд нарин нягтаар хинадаг юм гэжэ хэлэһэн байгаа.

Мүн лэ энэ мэдээсэлэй ёһоор США-гэй правительство хадаа хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха али бүхы зам бэдэрдэг, тиихэдэ тэдэ продуктнуудай зарим хубиие Советскэ Союз худалдажа абаха бэзэ гэжэ найдадаг байна.

Советско-американска худалдаа наймаанай ба тэрэнэй мүнөө үедэ нормальна бэшэ байһан тухай асуудал ноябриин 13-да Женевэдэ Д. Ф. Даллес В. М. Молотов хоёрой хөөрэлдөө хэхэдэ үнэхөөрөөл хэлсэгдэһэниинь мэдээжэ болоо.

Советскэ талаһаа иигэжэ заагдаһан байгаа. Оронуудай хоорондо холбоо барисаа хүгжөөхэ, илангаяа уласхоорондын худалдаа наймаа хэхэ эрхэ байдалые һайжаруулха шухала гэжэ бүгэдэндэ мэдэрэгдэнэ. Тиимэһээ имагтал хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха тухай бэшэ, харин уласхоорондын, тусхайлбал, США-гэй ба СССР-эй хоорондо худалдаа наймаа хэхэ замда һүүлэй үедэ тохёолдуулагдадаг һаад бэрхэшээлнүүдые зайсуулха тухай хэлсэбэл таатай байна. Тиигээд байхада худалдаа наймаанай харилсаан һайнаар хүгжөөгдэхэ аргатай болохо байна.

Олон оронуудтай Советскэ Союзай худалдаа наймаа эрхилжэ элдэб товарнуудые, тэрэ тоодо хүдөө ажахын продукт худалдажа абадаг, мүн өөһэдынгөө эд бараа бусад оронуудта худалдадаг байһаниинь мэдээжэ. Иимэ худалдаа наймаан тэгшэ эрхэтэйгээр ба алишье таладаа ашагтай туһатайгаар хэгдэдэг юм.

СССР-эй ба США-гэй хоорондо 1937 ондо худалдаа наймаанай хэлсээнэй баталагдаһаниинь мэдээжэ. Тиигэжэ, хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаан таатай һайн эрхэ байдалда хүгжэжэ, нилээд ехэ хэмжээтэй болоһон байгаа. Гэбэшье, Америкын Холбоото Штадууд советско-американска худалдаа наймаанай хэлсээе хэдэн жэлэй урда тээ болюулһан байха юм. Гадна, илгаа гаргаха зорилгоор США-гэй зүгһөө абтаһан хэдэн хэмжээнүүд уласхоорондын худалдаа наймаа хүгжөөлгэдэ ехэ һаад түбэг татадаг байгаа.

США-гэй Госдепартаментын түлөөлэгшын хэһэн дээрэ дурсагдаһан мэдүүлгэ соо эдэ бүгэдэ мэдээжэ баримтанууд тухай хэлэгдээгүй байна.

(ТАСС).

Президент Титын Аддис-Абебэдэ ошоод байһан тухай

БЕЛГРАД, декабриин 15. (ТАСС). Танюг агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор Югославиин Арадай Федеративна Республикын президент Титын ерэһэнтэй дашарамдуулагдан оронойнгоо сүлөөлэгдэһэндэ зорюулагдан Аддис-Абеба городой түбтэ бодхогдоһон памятнигай дэргэдэ ехэ митинг боложо, тэрээн дээрэ президент үгэ хэлээ.

Югославо-эфиопско харилсаан тушаа тогтохо зуураа, тусхайлбал, Тито иигэжэ хэлээ: манай хоёр ороной хоорондо хани ёһоной холбоо барисаан тогтоогдонхой. Энэ хадаа саашадаа үгэеэ бүри һайнаар ойлголсолгодо, харилсан ажаллалгада болон хани барисаатай байлгада бата бэхи үндэһэ һуури боложо үгэнэ. Иимэ харилсаа тогтоохо зуураа, тэгшэ эрхэтэй, бэеэ даанхай байдалтай байха ба бүхы түбинүүдэй арадуудай хоорондоо һайнаар харилсан ажалладаг байха ёһо гуримууд бүхы арадуудай эбтэйгээр ажабайха ба амгаланаар хүгжэхэ шухала эрхэ байдал мүн болоно гэжэ бидэнэр һайнаар мэдэнэбди. Иимэ ёһо гурим бэелүүлхые Эфиопиин ба Югославиин арадууд эрмэлзэдэг байна.

Титын ба тэрээнтэй ябалсаһан хүнүүдэй хүндэлэлдэ зорюулан Эфиопиин император Хайле Селассие үдэшын сайлалга хээ.

Хайле Силассиегэй амаршалгын үгэдэ харюусаха зуураа, Эфиопитой хани харилсаагаа бүри ехээр бэхижүүлхые Югослави эрмэлзэнэ гэжэ Тито тэмдэглээ. Бусад оронуудта өөрынгөө шадаха зэргээр Югославиин туһаламжа үзүүлхээр бэлэн байһан тухай Тито заагаа.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые ба һайнаар харилсан ажаллалгые бэхижүүлхын тулада бэе бэедээ туһалалсаха, мүн бүхы арадуудай үнэхөөрөөл тэгшэ эрхэтэй ба уласхоорондын нэгэдэлэй бэеэ даанхай гэшүүн байхын тулада үшөө һулаар хүгжэнги оронуудые бүри түргэнөөр хүгжөөхэ зорилгоор уласхоорондын туһаламжа үзүүлхэ шухала гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора 32-74, отв. секретаря—27-37, партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16

Н—00638 Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №